

Граѓанска иницијатива Охрид SOS
www.ohridsos.org

Предмет: Коментари кон Нацрт-извештајот за стратегиска оцена на животната средина за Планот за управување со природно и културно наследство во Охридскиот Регион 2019-2028 г.

До: Министерство за животна средина и просторно планирање
Министерство за култура

Изработувач: Граѓанска иницијатива Охрид SOS

Датум: 02 декември, 2019 г.

Контакт: ohridsos@gmail.com

Граѓанската иницијатива Охрид SOS учествуваше на јавната расправа по повод Нацрт–планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот Регион 2019-2028 г. и Стратегиската оцена на животната средина кон Нацрт-планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот Регион 2019-2028 г. што се одржа на 12.11.2019 г. во Охрид. Во таа насока, во прилог доставуваме забелешки и предлози за измена и подобрување на предметните документи до надлежните министерства.

Генерален заклучок

Иако СОЖС произлегува од препораките 7 и 8 на Реактивната мониторинг мисија на УНЕСКО и целта на овој документ е да го оцени Планот за управување и да ги пресмета кумулативните влијанија од многубројните предложени проекти и активности, не ја исполнува целта за која е создадена.

Целиот План за управување изобилува со слабости и нејаснотии од зонирањето до индикаторите, од матните буџети до недостиг на специфични мерки за посебните видови за да се подобри популацијата на значајните видови. Неколку од овие слабости се спуштаат од највисокото стратешко ниво, токму до точката каде што СОЖС на Планот би требало да интервенира, но и СОЖС е скоро секогаш слепа за овие недостатоци.

Дури и обичен набљудувач со ограничено искуство во Република Македонија веднаш би ги препознал ризиците од политизација во Планот за управување; хроничните одложувања на процесите за номинација на заштитетни подрајча; оставениот простор за законски маневри за да се намали или да се поништи влијанието на законите за заштита на природата и животната средина; и длабоко вкоренетата дисфункционалност на надлежните јавни институции која нема да може да се реши само со учество на обуки и зајакнување на капацитетите (како што е примерот со Македонскиот рамсарски комитет). Во СОЖС не се отпочнати корисни дискусии за постоечките закани, а отсуствува и секаков обид за предлагање решенија – како на пример, времено заштитени зони или реформирање на неефикасните државни служби чиј мандат е природното и културното наследство (заштита, промоција итн.). Непознато е како ќе се осигури соодветна реализација на многубројните измени во регулативата кои се неопходни и без кои Планот не би можел да се ефектуира. Во тимот кој ја работел СОЖС нема дури ни вклучено правен експерт кој би разјаснил одредени специфични закони што е нужно да се изменат.

Ни основните стандардни податоци не ја исполнуваат целта. Позадинските податоци како на пример, демографија и клима се земени од пред 30 години и воопшто не нудат никакви корисни заклучоци; бројките за нелегални градби се, исто така, контрадикторни и погрешни. Мапите и другите визуелни помагала (фотографиите) не нудат квалитетна содржина која би била од корист при увидот и оформувањето ставови. Повеќето информации кои се обезбедени за бродскиот сообраќај или за климатските промени не се интегрирани во опсежниот СОЖС документ, ниту во Планот за управување. И поради тоа, важноста на СОЖС е предмет на сомнеж.

Најверојатно, документот го достигнува своето дно во анализата на кумулативните влијанија кои ги сведува на пејзажни ефекти за железницата Струга - Лин, патот Требеништа - Струга и далекуводот. Многубројни проекти кои подразбираат огромни градежни зафати, со голема веројатност да бидат реализирани во скоро време – не се вклучени во Планот ниту во СОЖС. Такви примери се низа градежни зафати во Горица и Лагадин; изградба на marina и пристаништа; можноста за изградба на хидроелектрани во близина на Струга; и депонијата кај Ќафасан. Истовремено, нема квантификација на аспекти како проценет оптимален број на возила и луѓе (носечка издржливост) за проекти како што се патот А2, Требеништа – Струга (со план до Ќафасан) и железничката пруга Струга - Лин кои не се анализирани од аспект на нивното негативно влијание врз биодиверзитетот, дури и кога се знае дека тоа е од далеку поголемо значење отколку пејзажните квалитети, како од етичка гледна точка, така и воопшто, за интегритетот на наследството.

Една светла точка во документот е неговиот придонес во врска со мониторингот, кој е и внимателно и соодветно осмислен. Доколку се спроведе, тој би можел да овозможи динамична основа на знаења со што би се подобрило носењето на одлуки и можноста за проценка на ефективност на предложениот Акциски план. Но, и покрај ова, во СОЖС не се демонстрира како овие алатки за мониторирање би биле вклучени во Планот за управување, што е типично за неповрзаниот пристап на СОЖС кон предметот на евалуација, односно Планот за управување.

ОПШТИ ЗАБЕЛЕШКИ

1. Изработувачот на СОЖС очигледно не прави разлика помеѓу оценување на градежен проект и на план за управување. Заклучоците се, во суштина, ограничени на тоа дали одредени предвидени активности во Планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот Регион ќе имаат позитивен или негативен ефект, при што не се нуди критичка проценка дали Планот е доволно добар за да може оптимално да се реализираат целите наведени во него или дали овие цели се соодветно избрани за да се зачуваат ИУВ. Со СОЖС не се идентификувани слепите точки (освен за мониторинг) дури и кога се премногу очигледни, како на пример, недоволното прецизирање на активностите што се дозволени во различните зони. Со вака конципирана СОЖС не се адресира седмата препорака на Реактивната мониторинг мисија за изменување и подобрување на делови од Планот за управување.

2. Изгледа дека потребата да се намали фосфорниот внес за 50% во однос на нивото од 2007 година, со цел да се избегнат сериозни штети од еутрофикација ([Matzinger et al, 2007](#)) не е вклучена во документот. Иако мерките, како што се проширување и обновување на системот за отпадни води, ќе го намалат притисокот од еутрофикација, 50% намалување на фосфорот не е утврдено како цел со временска рамка и механизмот за намалување на нутриентите не е експлицитно објаснет чекор по чекор. Ниту, пак, со Планот за управување се предвидува конкретен мониторинг на нутриентите. Во СОЖС не е идентификувана оваа слабост, ниту, пак, се понудени систематски пристап кон прашањето за намалување на нутриентите и метод за нивна квантификација. Ова е ризично бидејќи ако

намалувањето на нутриентите не се утврди како специфична цел, дејствијата за контрола на еутрофикацијата може да се неутрализираат со очекуваната урбанизација во регионот.

3. Влијанијата и законите врз Галичица генерално се игнорирани. Не се наведени опасности, како на пример, губење на алпските зони како резултат на климатските промени и зголемениот притисок од спортски активности (трка со автомобили околу двете езера, турите со теренски возила 4X4, ATV, ултрамаратон и слично.)

4. Потребно е генерално критичко преиспитување на начините на кои со Планот за управување конкретно ќе се редуцираат законите наведени во Дел 2.2, вклучително и неговата реална веројатност за успех и предложените мерки за заштита при неповолни сценарија. Индикаторите за мониторинг обезбедени во СОЖС се добар пример за ова, но потребни се подетални податоци.

5. Дури и во подобрените мапи кои ги добивме од изготвувачот со големо инсистирање, резолуцијата е недоволна за да се одреди каде зоните почнуваат и каде завршуваат. На сегашниот размер, разликата од 200 метри е тешко да се утврди со точност. Поради тоа, тешко може да се одреди дали Зоната 1А точно одговара на области кои не се потполно урбанизирани според индексот на функционалност. Со ваквиот степен на непрецизност, утврдивме несовапаѓање на пример, во крајбрежјето на Струга, на источната страна, при што Зоната 1А (Мапа на зонирање на природното наследство) не изгледа дека почнува од истата точка како и неурбанизираната област идентификувана во мапата на функционалност. Неопходно е да се обезбедат ГИС мапи.

6. Се чини дека сегашниот предлог за поделба на зоните не нуди доволно строги правила за заштитените области, како на пример зачувување на ИУВ на извориштата. Извориштата содржат поединечни микро-локални услови на кои ендемските видови се приспособени. Таквите видови можно е да ја зголемиле ранливоста од промени во хемискиот состав на водата или од други нарушувања. Може да се заклучи дека со СОЖС не се успеало: а) да се предочи оваа слабост, б) да се процени неуспешното спречување на штетни активности во сегашната Зона на строга заштита кај Свети Наум, или в) да се предложат мерки или за обновување на заштитата на изворите во Планот за управување или препораки за унапредување на постојното управување каде што веќе треба да е загарантирано зонирање на високо ниво. (Случајно, додека со СОЖС се препушта и се одложува проценката на влијанието на елаборатите и ОВЖС на ниво на проекти, се пропушта да се забележи како последниот елаборат за извориштата кај Свети Наум не резултирал во одржливо управување на областа, односно одобрил проширување на угостителскиот објект во самите извори, како и изградба на рибник.)

7. Не е спроведена никаква анализа на правната рамка за да се идентификуваат специфичните аспекти на законите кои би требало да се адресираат. Оттука, не постои гаранција дека мерките од Акцискиот план ќе резултираат со подобрени правни механизми, дури и ако се ревидираат законите. Потребно е во тимот за изработка на СОЖС да има правен експерт со цел да дава препораки насочени кон заштита на наследството од аспект на законот. Исто така, неопходно е формално да се наведат аспектите на законите на кои е потребно да се обрне внимание, како што се (најмалку):

- Одредбите за времени објекти и урбана опрема, бидејќи и двете области се лошо дефинирани;
- Недостатоците во Законот за прекршоците со кои се оневозможени посериозни санкции за запуштање/уништување на природното наследство;

- Отсуството на соодветни казни мерки во тековниот нацрт на Законот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот Регион, како што посочи Центарот за светско наследство;
- Недореченостите со кои се овозможува градење во заштитени подрачја, особено во туристичките развојни зони и во зони со други специјални намени;
- Отсуството на специфично законодавство за заштита на блатни екосистеми; и
- Недостигот од силна правна рамка со која ќе се крене стандардот за стратегиска оцена на животната средина.

8. Потребна е анализа на буџетот за Акцискиот план ако со СОЖС се цели да се донесат валидни заклучоци за евентуалната ефикасност на Планот за управување, затоа што:

- а) ако изворите на финансирање не се реално прикажани, планот ќе пропадне во целост; и
- б) заштитата на ИУВ значително ќе се намали доколку ресурсите погрешно се дистрибуираат¹. Во СОЖС недостасува проценка на тоа дали средствата ќе се канализираат на правилен начин во вистинската насока, со што се поткопуваат обидите да се обезбеди здрава иднина на наследството во Охридскиот Регион. Истовремено, отсуството на веќе предложен механизам преку кој може да се следат средствата го зголемува потенцијалот за злоупотреба на истите.

9. Изработувачот на СОЖС не го зел предвид стратешкиот ризик/користа од предвиденото пренасочување на реката Сатеска со цел да се фокусира на другите цели за зачувување на ИУВ, и покрај цврстите докази обезбедени во документот за големото загадувачко влијание на реката за релативно краток временски период. Потребна е анализа на степенот до кој мерките во Акцискиот план со кои ќе се лимитира ерозијата и ќе се поттикнат помалку штетни земјоделски практики, ќе придонесат за намалување на негативното влијание на Сатеска. Таа анализа е потребно да биде квантифицирана во споредба со потенцијалната придобивка од предложеното пренасочување, вклучително и од аспект на трошоците. Ова е пример за алтернативно сценарио. Други алтернативни сценарија во овој План за управување (како што е масовна ревитализација на блатата), исто така, треба да бидат земени предвид како дел од процесот за измени и подобрување на Планот за управување предвидени за СОЖС во Препораката 7 на Реактивната мониторинг мисија.

10. Митигацијата на штетата предизвикана од инфраструктурата за производство на хидроенергија, и покрај широкораспространетите негативни влијанија, почнувајќи од фрагментација на живеалиштата, па сè до појавата на паразити поради порибување со неавтохтон подмладок на јагула. Познато е дека манипулацијата со нивото на водата штетно влијае врз светското наследство, дури и кога останува во рамките на законските прописи, како што беше случајот со масовниот помор поради недостиг на кислород во 2018 година во каналот Студенчишта — при што беа забележани разлики во мерењата на нивото на водата од страна на ЕЛЕМ и од Управата за хидрометеоролошки работи. Потребно е во СОЖС да се идентификуваат слабости и да се предложат решенија со цел да се зајакне управувањето. Такви решенија би можеле да бидат, на пример, следниве:

- Воведување на еколошки индикатори (како што се проценки на обемот на риба во каналот Студенчишта), заедно со мерките на нивото на езерото со цел да се утврди кога е безбедно да се користи/испушта вода од езерото;
- Воспоставување и редовно тестирање на соодветна опрема за оксигенација во каналот Студенчишта (само при итни случаи) и следење на нејзината ефикасност доколку се користи;

¹ [2] Во Планот има погрешни информации, како што е случајот со апликацијата за Рамсар (која во основа е веќе завршена) и различните активности што би можеле да се комбинираат за да се намалат расходите.

- Целосна транспарентност за начинот на кој се користат средствата што ЕЛЕМ ги исплаќа на Општина Струга заради компензирање на употребата на природни ресурси, за да се утврди дали се искористени за нивната вистинска намена – намалување на негативните влијанија од производството на хидроенергија;
- Современа, независна и висококвалитетна стратедиска оцена на животната средина, насочена кон минимизирање на влијанието од работењето на браната; и
- Зајакнати казнени мерки со цел да се редуцираат штетите што ЕЛЕМ ги предизвикува на ИУВ на Охридскиот Регион.

11. Во СОЖС се сугерира дека влијанието на одделни проекти ќе се процени со понатамошни поединечни Стратедиски оцени на животната средина, Студии за оцена на влијанието врз животната средина и Елаборати. Сепак, во оваа СОЖС не се испитува критички дали е вообичаена практика ваквите постапки во Охридскиот Регион да се спроведуваат со доволно висок квалитет. Ниту пак, се дадени препораки за подобрување на нивниот квалитет. Ова е клучно потфрлање, особено поради тоа што во [Третиот извештај за напредок во област животна средина за Република Македонија](#) изработен од страна на УНЕЦЕ се идентификувани сериозни недостатоци во овие процеси.

12. Во СОЖС не се земени предвид ризиците што произлегуваат од фактот дека со Планот за управување ниту се предвидува метод со кој ќе се осигура дека релевантните документи за планирање транспарентно и навремено јавно ќе се објавуваат, ниту, пак, се прават обиди да се подобрат процесите за јавни консултации. (За да ја нагласиме важноста на овие процеси, како пример ќе го дадеме Студенчишко Блато кое можеби немаше повеќе да постои ако граѓаните не се спротивставеа на неговото уништување на јавните расправи.)

13. Во СОЖС папагалски се повторува флоскулата „широка консултација со засегнатите страни“ од Планот за управување, кои наводно се одвивале за време на подготвувањето на Планот за управување, што упатува на фактот дека изработувачот на СОЖС не се потрудил самостојно да ја потврди вистинитоста на изјавата. Не е обезбеден список на консултирани институции, тела, организации и поединци. Изработувачот на Планот за управување нема стапено во контакт со Граѓанската иницијатива Охрид SOS, најголемата и највлијателната граѓанска иницијатива на македонската страна од Езерото. Според наши информации, не е консултирано ни Здружението на научници за блатни системи, и покрај нивниот стручен ангажман во регионот во изминатите неколку години, што резултираше во [Декларацијата за заштита на екосистемот на Охридското Езеро](#).

НАСЛОВ

НАЦРТ ИЗВЕШТАЈ ЗА СТРАТЕГИСКА ОЦЕНА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА ЗА ПЛАН ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ПРИРОДНО И КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО ВО ОХРИДСКИОТ РЕГИОН 2019-2028

ДЕЛ	СОДРЖИНА во СОЖС	ДОПОЛНА/ЗАБЕЛЕШКА/ПРАШАЊЕ
1.1 Стратедиска оцена на животната средина – дефиниција и намена	...надлежни за спроведување на Планот, при неговото ревидирање и финализирање, ќе го земаат предвид следното:	Листата да се дополни со: Состојби и трендови во животната средина на локално и глобално ниво кои може да влијаат врз спроведувањето на Планот.

		Образложение: Во СОЖС треба да се земе во вид и ризикот од можни промени во животната средина, односно видеоизменети услови во иднина.
2.1 Преглед на содржината на планскиот документ	Во текот на изработката на Планот, спроведена е широка консултација со засегнатите страни.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дали е извршена консултација со локалното население, имателите на заштитени добра и граѓанскиот сектор и која методологија е користена? 2. Како се дефинира кои се „засегнати страни“?
2.1 Преглед на содржината на планскиот документ	При изработката на Планот за управување користени се компаративни анализи и искуства од други држави.	Да се прецизира за кои УНЕСКО подрачја.
2.1.4. Вредности	Охридското Езеро е едно од најстарите езера во Европа и е опкружено со древни патишта и населби кои се вбројуваат меѓу најстарите во Европа	Да се коригира и гласи: Охридското Езеро е најстаро езеро во Европа и е опкружено со древни патишта и населби и локалитети кои се вбројуваат меѓу најстарите во Европа.
2.1.5 Зонирање и заштитни мерки во границите на природното и културното наследство во Охридскиот регион		<p>Ефективноста на предложеното зонирање не е критички евалуирана во СОЖС, иако Планот има низа недостатоци.</p> <p>Следниве пропусти се најочигледни:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Мапите дадени во Планот за управување и СОЖС се со несоодветна резолуција, поради што се нечитливи и од нив не може да се процени адекватноста на избраните зони. Невозможно е да се направи разлика помеѓу зоните 1Б и 1В. (Дури и мапите во повисока резолуција не нудат прецизна информација.) • Целото слатководно подрачје не е зонирано и покрај потребата да се заштитат значајни зони во езерото (in-lake areas) од активности како што се прекумерен риболов и негативните влијанија од пловните објекти во марината. (Одолговлекувањето на зонирањето на Езерото и чекањето да се заврши со ревалоризацијата и со репрогласувањето на Охридското Езеро како споменик на природата претставува голем ризик. Затоа би било соодветно во СОЖС да се предложи привремено зонирање кое може да се измени и подобри при процесот на прогласување на Езерото за споменик на природата.) • Не се дефинирани активностите кои ќе бидат дозволени во копнените зони. Во комбинација со нејасните и парцијални описи на забранети активности, целосно е нејасно кои активности каде ќе бидат дозволени во Охридскиот Регион. • Одредбите за времени објекти, за кои е познато дека имаат негативно влијание врз области како Студенчишкото Блато (Спировска и др., 2012), најверојатно продолжуваат да важат за високозаштитени зони.

		<ul style="list-style-type: none"> • Концептот на урбана опрема не е добро дефиниран и остава простор за очигледни недоречености преку кои може да се дозволат штетни практики во значајни природни области. • Концептот на „туристичка инфраструктура“ не е образложен и затоа е допуштен речиси неограничен обем на активности што се деструктивни за ИУВ. • Сè уште постојат исклучоци за интервенција во заштитата на крајбрежните заштитени зони во близина на урбаните области и покрај потенцијалот за дополнителна штетна урбанизација, освен ако „непосредна близина“ не се дефинира попрецизно. (Тие не се однесуваат само на колекторот како што беше кажано на јавната расправа, туку експлицитно, за зона 1А стои: [Забранета] изградба на објекти од траен карактер, освен инфраструктура за поддршка на туризмот во непосредна близина на градските урбани центри и реконструкција на колекторскиот систем • За Студенчишко Блато не се препорачува највисока категорија на заштитно зонирање, иако е идентификувано како област од значаен интерес за конзервација. Како и во случајот со предложеното зонирање на Езерото (in-lake zoning), во СОЖС може да се понуди рамка за привремено краткорочно зонирање, кое може да се подобри и измени понатаму ако е потребно. • За крајбрежните области околу градот Струга не е предвиден доволно висок и сеопфатен степен на заштита. • Областите во кои може да се дозволат марини и пристаништа не се прикажани при зонирањето. <p>Бараме: појаснување за секој од наведените проблеми.</p>
<p>2.1.5 Зонирање и заштитни мерки во границите на природното и културното наследство во Охридскиот регион</p>	<p>Индекс на функционалност</p>	<p>Индексот на функционалност на крајбрежјето не е образложен на доволно едноставен јазик за да може да го сфати неекспертска јавност и воопшто не е аргументирано дали е тој воопшто применлив во Охридскиот Регион. Во секој случај, претпоставуваме дека со индексот се обезбедени информации за актуелниот, а не за оптималниот статус. Поради тоа, потребно е да се идентификуваат деградирани области кои може да се ревитализираат до степен на нормална функционалност и да се предложи нивна заштита во согласност со нивната потенцијална важност доколку бидат ревитализирани. (Ова може да биде соодветно за крајбрежната зона во Струга, која, и покрај нејзината супстандардна сегашна состојба, може да се ревитализира за да се создадат живеалишта на повеќе различни видови</p>

		<p>популации.)</p> <p>Бараме целосен индекс на функционалност на крајбрежјето (SFI) за секоја хомогена зона од крајбрежјето заедно со описот според параметри да се приклучи кон СОЖС.</p>
<p>2.2 Цели на планскиот документ</p>		<p>1. Во СОЖС на највисоко стратешко ниво се идентификуваат валоризацијата, заштитата и промовирањето на ИУВ како цели на Планот за управување. Сепак, отсутствува детална анализа дали сите овие цели ќе бидат соодветно постигнати. Понатаму, во СОЖС не е утврдено која од овие цели треба да биде приоритизирана или дали постои потенцијален ризик од исцрпување на ресурси (човечки/финансиски) поради стратешка нерамнотежа помеѓу нив.</p> <p>2. На следното ниво на детална разработка, кога целите се поделени во 6 категории, во СОЖС не е образложено дали тие ги опфаќаат сите потреби на Охридскиот Регион, ниту дали се со еднаква важност или до кој степен е веројатно дека ќе бидат исполнети со Акцискиот план. На пример, отсуството на специфична цел за обновување и враќање на живеалиштата и видовите упатува на фактот дека изработувачите на СОЖС единствено предложиле мерки што се засноваат на документација, како што се зонирање, корекции на легислативата и планови за управување на ниво на Акцискиот план.</p> <p>3. Иако со исполнување на некои од целите на Акцискиот план (доколку некогаш бидат остварени) би требало да се создадат услови за обновување и враќање на живеалишта/видови, отсуството на цел за таргетирано обновување и враќање ја прави нивната иднина неизвесна и се обесхрабруваат активности за подобрување на ситуацијата на терен. На ниво на видови, зонирањето не секогаш испорачува добри резултати затоа што важни стадиуми од животниот циклус може да се одвиваат надвор од стриктно заштитените зони.</p> <p>4. Моменталната власт во Охридскиот Регион има допуштено уништување на повеќе живеалишта. Во таква состојба на деградација, лесно стануваат жртва на градежни претензии затоа што во стратешките оцени на животната средина проценките на биодиверзитетот се прават врз основа на моменталната, влошена состојба, наместо да се прават врз основа на флората и фауната што би можело да постојат на конкретните</p>

		<p>локации доколку истите се одржуваат соодветно.² На овој начин ширум ѝ се отвора вратата на градежната експанзија. Затоа, неопходно е да се воспостават специфични, амбициозни цели во Планот за управување и активно да се наметне обновување и враќање на живеалиштата со што би се зауздала градежната експанзија. Изработувачот на СОЖС не ја препознал врската меѓу запустање на живеалиштата и урбанизацијата, па затоа не ја увидел ниту стратешката бездна што е последица од отсуството на конкретна цел за обновување и враќање на живеалишта.</p>
2.1.5 Зонирање и заштитни мерки во границите на природното и културното наследство во Охридскиот регион	Слика 5. Заштитни зони (културно наследство)	<p>На мапата недостасуваат религиските објекти во руралните средини.</p>
2.2. Цели на планскиот документ	<p>Анализираниот плански документ основната цел ќе ја постигне преку остварување на специфичните цели (сл.6) дадени во продолжение:</p>	<p>Истите цели во планот за управување (точка 7.2) се определени како „општи цели“ што е различно од „специфични цели“. Потребно е да се направи усогласување.</p>
2.2. Цели на планскиот документ	Слика 6. Цели на планскиот документ	<p>1. Точка 5 да се дополни и гласи: Зајакнување на стручните и управувачките капацитети на надлежните институции.</p> <p>2. Да се додаде точка 7 која гласи: Реставрација на живеалишта и видови.</p> <p>Образложение: Со Планот се има за цел не само да се запре деградацијата со воспоставување на механизми на контрола, туку и да се унапреди состојбата на доброто.</p>
2.3 Ризици дефинирани во планскиот документ		<p>Освен извесни разлики во делот Инфраструктурни проекти, и додадениот воден транспорт, целиот овој дел е ист со поглавје 6 од Планот кое гласи: Ризици и оценка на загроеноста на исклучителната универзална вредност.</p> <p>Прашање: Како се објаснува тоа со оглед на фактот што со СОЖС треба да се направи проценка на ризиците и според тоа да се дадат соодветни</p>

² На пр. „аргументите“ за урбанизација на 45 хектари во Горица, во СОЖС беа поткрепени со фактот дека подрачјето е веќе деградирани. Постојат сознанија дека таму порано живеел редок вид на пеперутка. Иста беше аргументацијата и со обидите за урбанизација на Студенчишко Блато, неговата десетлетна деградација беше користена како аргумент за целосно уништување и пренамена во урбан комплекс иако се знае дека мочуриштата се обновливи. Овој аргумент беше презентираан и во СОЖС за измените на Планот за управување со НП Галичица, каде што беше одобрено да се гради експресен пат низ национален парк бидејќи дел од шумата низ која требаше да поминува била веќе деградирани. За лошиот квалитет на СОЖС во Македонија се зборува и во последниот (трет) извештај за напредок во област животна средина за Република Македонија изработен од страна на УНЕЦЕ.

<p>2.3.2 Ризици според класификацијата на меѓународниот сојуз за заштита на природата (IUCN) и Глобалната меѓународна оценка на водите (GIWA)</p>	<p>Табела 1 Влијанија/ризици, ниво на познавање на причинителите и опис на причинителите</p>	<p>насоки кои тука ги нема со исклучок на заклучоците за инфраструктурните проекти.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Испуштањето на отпадни води/непрочистена фекална вода треба да се вклучат како пример за главен извор на нутриенти. 2. Микропластиката и приливот на лекови (антибиотици итн.) сигурно влијаат на охридскиот слив до одреден степен. 3. Влијанијата од климатските промени мора да се разработат во контекст на планината Галичица, особено за високите планински зони. 4. Цврстиот отпад е изоставен од Табела 1 и покрај различните деградирани влијанија. 5. Промената на живеалиштата на планината Галичица (и поради загубата на пасиштата и поради климатските промени) е, исто така, закана за биолошката разновидност на светското наследство. 6. Евтрофикацијата, исто така, е задолжително да се разработи во контекст на загуба/промени во областите за мрестење. 7. Постепеното намалување на фотичната зона е уште еден важен пример за загуба/промена на живеалиштата, особено ако се земе предвид неговото потенцијално влијание врз синџирот на исхрана. Потребна е посебна категорија за загуба на блатните екосистеми во загуба/промена на живеалиштата, бидејќи можеби се изгубени 80% од Втората светска војна наваму. Не сите овие се нужно крајбрежни. 9. Браните не се споменати во контекст на фрагментација на живеалиштата, и покрај прекилот што го предизвикуваат помеѓу Охридското Езеро и поширокиот слив на Дрим; како и добро документираното влијание врз <i>Anguilla anguilla</i>, што е дел од ИУВ ихтиофауната. 10. Водните спортови не се единствената закана. Моторните спортови се сè поголема опасност за планината Галичица, што се гледа од неодамнешното допуштање на меѓународното авторели „Охрид - две езера“ и упадите со ципови 4X4 и AVT во националниот парк и крајбрежјето.
<p>2.3.2 Ризици според класификацијата на меѓународниот сојуз за заштита на природата (IUCN) и Глобалната меѓународна оценка на водите (GIWA)</p>	<p>Табела 2. Пловни објекти кои се запишани првпат во регистарот на чамци за последните десет години поединечно</p>	<p>Категоризацијата е недоволна за утврдување на влијанието врз животната средина. Потребно е да се направи класификација и:</p> <ol style="list-style-type: none"> Според погонот на пловните објекти Јачината на моторот Дополнително во овој дел (Пловни објекти – чамци) треба да се вклучат и хавариите и неправилното манипулирање со масла и горива и неправилното исфрлање на истите (неретко се оставаат зафрлени покрај каналот), бидејќи тие имаат ислучително негативно влијание и се

<p>2.3.2 Ризици според класификацијата на меѓународниот сојуз за заштита на природата (IUCN) и Глобалната меѓународна оценка на водите (GIWA)</p>	<p>Индустриските капацитети во општините Охрид и Струга не создаваат голема количина на индустриски отпадни води. Генерално отпадните води од овие капацитети се испуштаат во септички јами. Затоа се смета дека отпадните води од индустријата не вршат значителен притисок врз квалитетот на водите на Охридското Езеро.</p>	<p>директен загадувач на водите на Охридското Езеро.</p> <p>Формулацијата е премногу генерална и со неа се занемарува негативното влијание на индустријата врз водите и почвата. Вистина е дека Охридскиот Регион нема високоразвиена индустрија, но, сепак постојат сериозни инциденти со загадување.</p> <p>Септичките јами се докажани загадувачи, а севкупната состојба со загадувањето од индустријата не е ни стручно евалуирана.</p> <p>Реката Грашница е најголемиот од речните загадувачи на Охридското Езеро, а токму во оваа СОЖС, малку погоре стои: „Квалитетот на водите на Охридското Езеро е загрозен од директно испуштање на комунални отпадни води, од индустриски отпадни води што се исфрлаат делумно и во р. Грашница“.</p> <p>Не смее да се изгуби од вид и фактот што повремено се случуваат и хаварији, или намерни испуштања и/или исфрлања на индустриска отпадна вода во реката Грашница каков што беше случајот на 14 декември 2018 г. кога Грашница се обои виолетово, а хемиската анализа на водата ја процени на највисока 5-та класа односно со највисок степен на загаденост, што претставува „директен загадувач на Охридското Езеро“. Центарот за јавно здравје утврди дека загадувачот потекнува од текстилната индустрија, а за инцидентот никој не сносеше одговорност. Само во охридскиот регион има неколку текстилни фабрики. Во јули 2019 г. Градска плажа беше затворена извесен период токму поради високиот степен на загаденост од реките, кои секако со себе носат и отпадна индустриска вода.</p> <p>Згора на тоа, со оглед на фактот дека контролните механизми во доменот на заштитата на животната средина се на исклучително ниско ниво, во оваа СОЖС не смее да се занемари загадувањето од индустријата.</p> <p>Треба да се утврди дали/кои од постоечките индустриски капацитети во сливот на Охридско Езеро користат вода во технолошкиот процес и за што. Колку од нив имаат сопствен пречистителен систем и дали преку тој систем отпадната вода ја доведуваат до прифатлив квалитет за да биде испуштена во реките или истата да може да се преработи преку пречистителната станица, доколку се испушта во канализацијата. Без ваков податок, констатацијата дека „отпадните води од индустријата не вршат значителен притисок врз</p>
--	--	---

		<p>квалитетот на водите на Охридското Езеро“ е крајно паушална.</p> <p>Дополнително, во индустријата влегува и туристичката индустрија која е еден од главните носители на антропоген притисок, и тоа особено со отпадните води кои носат дополнителен притисок врз колекторскиот систем во летниот период.</p>
<p>2.3.2 Ризици според класификацијата на меѓународниот сојуз за заштита на природата (IUCN) и Глобалната меѓународна оценка на водите (GIWA)</p>	<p>(1) Кај Подмоље излевањето на фекални отпадни води го поттикнува растот на трската, но исто така предизвикува загадување на езерото и непријатна миризба.</p> <p>(2) ...тоа со децении се користи како акумулација за производство на електрична енергија од страна на АД ЕЛЕМ врз основа на добиена водостопанска дозвола.</p> <p>(3) Со пренасочување на коритото на реката Сатеска во Охридското езеро, променети се природните осцилции на водите во езерото за околу 50 сантиметри.</p> <p>(4) Исто така, потребно е ревидирање и на договорот со Албанија за испуштање на одредена количина вода за нејзините енергетски потреби.</p>	<p>(1) Ваква формулација навестува дека трската е негативна појава, што апсолутно не е случај.</p> <p>(2) Да се дополни и гласи: ...тоа со децении се користи како акумулација за производство на електрична енергија од страна на АД ЕЛЕМ врз основа на добиена водостопанска дозвола и во соседна Албанија.</p> <p>(3) Да се прецизира дали котите се зголемени или намалени.</p> <p>(4) Да се прецизира количината, во согласност со договорот.</p>
<p>2.3.2 Ризици</p>		<p>Во ризиците потребно е да се дополни со:</p> <p>1. Постоечкото/можното влијание од пристаништата/марините не е темелно испитано и покрај тоа што е нотиран притисокот за изградба на таква инфраструктура.</p> <p>2. Освен констатирање на состојбата, со оваа СОЖС треба да инсистира на враќање на реката Стаеска во нејзиното оригинално корито.</p>
<p>2.3.2 Ризици според класификацијата на меѓународниот сојуз за заштита на природата</p>	<p>Табела 1. Влијанија/ризиви, ниво на познавање на причинителите и опис на причинителите</p>	<p>Дополнувања кон оваа табела се направени во Планот за управување.</p>

(IUCN) и Глобалната меѓународна оценка на водите (GIWA)		
Пловни објекти - општо		<p>1. Во делот каде што се опфатени пловните објекти подробно е укажано на загадувањето на водата и опасноста за луѓето, но не се спомнува влијанието на буката врз биодиверзитетот, деградацијата на живеалиштата (нарушувањето на литоралот од брановите предизвикани од бродовите) и можното нарушување на зоните за мрестење.</p> <p>2. Нема детали за капацитетот на Езерото, односно максимален број пловни објекти по категории (бродови, чамци, едрилици, глисери итн.) кои езерото може да ги поднесе во даден момент, ниту е испитан притисокот предизвикан од инфраструктурата потребна за пловни објекти како неизбежна последица на водните спортови. Таксативно набројување не може да се смета за оценка на нивното влијание.</p> <p>3. Според Табела 2, само во последните 10 години се вовеле 52 катамарани, 35 гумени глисери итн. Со оваа СОЖС, односно со Планот на кој се однесува, мора да се обезбеди систем на контрола на бројот и видот на пловни објекти во Охридското Езеро, како и систем на нивно контролирано одржување, ремонт и слично.</p>
Превоз на патници и стока		<p>Овој дел изобилува со повторување на истите информации за јавниот и слободниот превоз на патници, скока помеѓу меѓународна и внатрешна пловидба, односно не е добро структуриран. Исто така се темели најмногу на описни, наместо конкретни квантитативни податоци кои би овозможиле со оваа СОЖС да се направи проценка на влијанието на водниот сообраќај и да се предложат мерки кои ќе се преземат според Планот за надминување на постоечките негативни ефекти од истиот. Со СОЖС не се адресира овој проблем.</p> <p>Во делот 3.3.2 се вели: „Дополнително во летниот период сообраќајот на вода е уште еден мобилен извор на загадување на воздухот во Општините на регионот.“</p> <p>Неопходно е во СОЖС да се третираат сите аспекти на загадување од водниот сообраќај.</p>
Пловни објекти - бродови	Просечната старост на бродовите е триесет и четири години што преставува показател дека се прилично стари,и дека над истите е	Дали постои законски рок по кој се исклучуваат од сообраќај? Кој го мери загадувањето од нивната работа? Колку често се врши технички преглед? Кој го врши техничкиот преглед? Колку професионално, објективно, темелно се врши, имајќи го предвид случајот со Дурмо турс?

	неопходено почест технички надзор.	
Превоз на патници и стока	<p>Јавниот превоз на патници со пловни објекти чамци се одвива до одредени локалитети.</p> <p>Пловните објекти чамци со кој се врши јавен превоз на патници во Охрид најчесто се лоцирани по должината на кејот околу пристаништето во Охрид и поголемите локалитети Горица, Метропол, Лагадин, Пештани, Градиште, Трпејца Св. Науми изворите на реката Црни Дрим.</p>	<p>1. Формулациите се премногу генерални, да се наведе прецизно кои релации, со какви пловни објекти, колку патувања се остваруваат во текот на сезоната, колку патници биле опслужени.</p> <p>Како е можно да се дозволи лоцирање чамци во непосредна близина на строго заштитено подрачје? Дали сплавовите кои се, исто така, во оптек во самите извори влегуваат во некоја категорија на пловни објекти. Како оваа СОЖС се осврнува на влијанието од нив врз животната средина?</p>
2.3.3 Фактори кои го загрозуваат културното наследство и урбанистичко архитектонските вредности	<p>(1) Недоволно познавање и проученост на историскиот развој на регионот, односно, карактеристиките на историските епохи кои влијаеле на изгледот и условиле многубројни трансформации на просторот што негативно влијаат на можноста за препознавање на вредностите и потенцијалите;</p> <p>(2) Недоволно развиената општа свест за вредностите и потенцијалите на просторот во целина, како и недоволното ниво на свеста за архитектонските и уметничките вредности на градителското и другото културно наследство;</p> <p>(3) Неприлагоденоста на стандардните инструменти за планирање на унапредувањето на состојбата на градителското</p>	<p>(1) Констатирана е потполна препуштеност на спомениците на имателот (МПЦ; ИВЗ) чие управување е спорно. Имено, како пример, црквите во селските средини, доколку постојат активни црковни одбори, сосем нестручно се „реновираат“ при што трајно и неповратно се губат нивните архитектонски и уметнички вредности, а доколку се во раселени или делумно напуштени села, целосно се оставени на негрижа и пропаѓање. Потребна е целосна ревизија на системот на управување со значајните градби и споменичните добра, да се дефинираат права но и обврски на државата и на имателите и да се воспостави редовна контрола.</p> <p>(2) Да се дополни со: археолошкото наследство, кое се гледа како пречка за градба што треба да се скрие и затрупа, а не како економски потенцијал.</p> <p>(3) Да се дополни со: нестручни, несоодветни и штетни интервенции (реставрации, реконструкции) на градителското наследство.</p>

	наследство со пропишаните критериуми за заштита;	
2.3.3 Фактори кои го загрозуваат културното наследство и урбанистичко архитектонските вредности		Дополна: Непостоење на целовит ажуриран регистар на сите значајни објекти, кои не нужно се прогласени за споменични добра. Таков пример се случајни археолошки наоди, рурална архитектура, преродбенски цркви во селата во регионот и слично.
2.3.4 Урбанизација и бесправно изградени нелегални градби	(1) Урбанизација (2) Легализација на бесправно изградени објекти.	(1) Потребно е да се продлабочат испитувањата на негативните ефекти од урбанизацијата врз биодиверзитетот, а не да се ограничуваат само на појасот трска. (2) Во СОЖС јасно се прецизира изворот на проблемот во врска со легализацијата, но не се образложува, ниту соодветно се адресира . Имено, законот за легализација се применува постојано и тоа е и една од главните причини со неконтролираната урбанизација. Отвореното толерирање на нелегалната градба која по правило завршува со легализација (дивоградбите во Општина Охрид не се рушат), помогна регионот да се доведе во урбанистички хаос, а законите по природното наследство се јасно и недвосмислено изразени низ извештајот на Реактивната мисија, Извештаите на ИУЦН (World Heritage Outlook, 2017), излагањата на Центарот за светско наследство и експертските тела на УНЕСКО. Бараме во СОЖС соодветно да се адресира проблемот со нелегалната градба и да се иницираат конкретни мерки за нејзино сузбивање. Неопходно е воспоставување силна и навремена контрола и ригорозни мерки.
2.3.4 Урбанизација и бесправно изградени нелегални градби	(1) Урбанизацијата на Охридскиот регион е започната во средината на XX век, а особено е интензивна е урбанизацијата на новите делови од градовите и туристичките комплекси во крајбрежниот дел на езерото; историските јадра со поголеми или помали измени се останати во своите историски рамки и постојниот културен пејзаж. (2) Освен пренамената на земјиште за целите на	(1) Произволна и невинистината констатација. Доволно е да се споредат денешни фотографии со фотографии од средината на XX век за да се види интензитетот на градба во старото јадро на Охрид, а да не зборуваме за низинските делови. Излагањето на ИКОМОС на 43 Седница на Комитетот за светско наследство може да послужи за добра илустрација на процесот на деградација.

	<p>урбанизацијата, карактеристична е зголемената густина на населеност, односно коефициентот на изграденост.</p> <p>(3) ... површина на појасот на трската од Охридското Езеро изнесува 77,15 ha, што е за 2,8 ha поголема од онаа измерена пред 25 години (и покрај неконтролираното уништување на трската со сечење, палење, корнење, натрупување со земјиште и градежен шут).</p> <p>(4) Генералните урбанистички планови за стопански и други комплекси донесени пред денот на стапување во сила на овој Закон се применуваат како Урбанистички планови вон населено место (и истите ќе се усогласат со одредбите на овој закон во рок од една година од денот на неговото влегување во сила).</p>	<p>(2) Потребно е да се дадат конкретни статистички податоци за релевантна компарација на развојот и согледување на сегашната состојба.</p> <p>(3) Ваквата формулација дозволува толкување дека трската просперира, па следствено не е алармантно нејзиното континуирано палење, копачење, затрупување со шут. Да се ревидира на што се става акцентот, на ризиците или на ублажување на реалната слика.</p> <p>(4) Самиот План за управување, односно оваа СОЖС како негов контролен механизам треба да бараат исклучок од ваквото правило за Охридскиот Регион, во интерес на зачувување на неговиот статус како заштитено подрачје.</p>
<p>2.3.5 Инфраструктурни објекти</p>		<p>Оваа анализа е премногу површна за да се сфати како темелна квантификација на кумулативните влијанија. Всушност, ништо од наведеното не е јасно ниту логички води до потребниот заклучок.</p>
<p>2.3.5 Инфраструктурни објекти</p>		<p>Да се образложи: Не е јасно опишана методологијата користена за пресметување на кумулативните влијанија.</p>
<p>2.3.5 Инфраструктурни објекти</p>		<p>Кај кумулативните влијанија се зема предвид само копнената инфраструктура и во најмала рака се занемаруваат разните туристички градби:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Група на хотели за Горица 2. Планирана урбанизација на Горица Север 2. Планиран развој за Лагадин 3. Предложената marina 4. Дополнителни пристанишни објекти 5. Предлози за мали хидроцентрали за кои се размислува да се изградат во струшкиот регион; и 6. Депонија од 20 милиони кубни метри предвидена за Кафасан

		<p>За повеќето од овие, споредено со гасоводот, постои еднаква или поголема веројатност да се реализираат. Имајќи го предвид претходнонаведеното, не може во никој случај да се каже дека со овој документ е соодветно оценето кумулативното влијание. (Ова го истакна и претставникот на ИКОМОС во своето обраќање пред Комитетот за светско наследство на 43тата седница во Баку, кој објасни дека за светското наследство на Охридскиот Регион не претставуваат закана само мега-проектите, туку и дополнителното влијание од мноштвото мали.)</p>
<p>2.3.5 Инфраструктурни проекти</p>		<p>При оцената на кумулативните влијанија задолжително е, исто така, целосно да се земе предвид сценариото во кое патот е продолжен до границата со Албанија, не само малиот дел за кој веќе има Стратегиска оцена на животната средина. Без разлика дали е планирана во моментот, таква анализа е неопходна како информација за идните донесувачи на одлуки.</p>
<p>2.3.5 Инфраструктурни проекти</p>	<p>СОЖС се фокусира на она што се очекува како влијание на ниво на пејсаж, односно како би се вклопиле сите линеарни инфраструктурни проекти во Охридскиот регион.</p>	<p>Препораката на УНЕСКО воопшто не се однесува само на пејзажот. Во Препорака 8 од Реактивната мисија експлицитно стои: „[Државата членка] Да гарантира проценка на кумулативните влијанија на сите инфраструктурни и урбани проекти во урбаните/крајбрежните зони врз исклучителната универзална вредност на доброто (ИУВ) во текот на Стратегиската оцена на животната средина за Планот за управување.“</p> <p>Истото е наведено и во оваа СОЖС и во Планот. Дополнително, имајќи ја во вид Препорака 7 во која се вели „силно се препорачува СОЖС процесот да биде искористен за дополнување и зајакнување на Планот за управување“. Доколку со СОЖС се занемарат поединечните и кумулативните влијанија на проектите врз животната средина (не само врз пејзажот), тогаш документот не може да ја исполни својата задача и не може да се смета дека заклучоците се донесени врз основа на сеопфатна и темелна анализа.</p> <p>Елаборирањето на ИУВ поради која подрачјето е на листата на светско наследство не смее да се сведе само на неговата пејзажна вредност. Тоа би значело целосно занемарување на неговиот биодиверзитет и екосистемските вредности.</p> <p>Оваа СОЖС не е нужно да се занимава со деталите на ОВЖС на поединечните проекти, но е нужно во неа да се елаборираат и анализираат севкупните проекти и нивното кумулативно влијание.</p> <p>Бараме СОЖС да одговори на задачата во согласност со препораката на УНЕСКО.</p>

<p>2.3.5 Инфраструктурни проекти</p>	<p>Табела 3. Влијанија од инфраструктурните проектите по фази Железничка пруга</p>	<p>1. Проблемот со занемарување на влијанијата врз природата и исклучиво фокусирање на пејзажот, овде доаѓа до најголем израз. Железничкиот Коридор 8 е една од најкритичните точки кои го доведуваат во прашање опстанокот на Охридскиот Регион на листата на светско наследство. Меѓутоа, поради тоа што изработувачите на оваа СОЖС избрале да се фокусираат на естетиката, наместо на суштинскиот проблем на кој УНЕСКО категорично забележува, со СОЖС се остава впечаток дека железничкиот проект претставува незначителен проблем.</p> <p>Поради тоа и заклучокот односно препораката што произлегува од оваа СОЖС во однос на железницата е сосема генерална: „Анализа на алтернативни траси на железничката пруга.“</p> <p>Од друга страна, во Планот се елаборираат можните рути на железничката траса и се повикува на ОВЖС наместо на оваа СОЖС. Така, во овој поглед, Планот е подетален во однос на влијанијата на железницата отколку СОЖС. Тоа води до забунa, кој од овие документи (Планот или СОЖС за Планот) всушност ја врши функцијата на стратeгиска оцена на животната средина. Исто така, со ова се покренува прашањето за квалитетот на СОЖС во однос на третирањето на овие големи закани по УНЕСКО доброто.</p> <p>2. Со оваа СОЖС очигледно се занемарува иницијативата за прогласување на Јабланица за Национален парк, како и дека веќе постои НП од другата страна на границата. Исто така, Јабланица е Емералд подрачје. Сепак, дури и без тоа, со самото тоа што овој предел е дел од добро заштитено како светско културно и природно наследство, што претставува највисока можна категорија на заштита, апсурдно е да се тврди дека не поседува квалитети, односно може да се видоизменува по волја.</p> <p>3. Заклучокот дека влијанијата се сметаат за незначителни поради тесната траса може да се смета за произволен и непоткрепен. Во тимот советници при изработката на овој документ воопшто не е вклучен градежен инженер. Потребно е подетално запознавање за обемот на трасата која се крчи за да се постави далекувод, гасовод, пруга и следно, пат, и ревизија на заклучокот.</p>
<p>2.3.5 Инфраструктурни проекти</p>		<p>Пропусти во влијанијата врз биодиверзитетот и екосистемите:</p> <p>1. Спомнато е дека птици умираат од удари од далноводите, но не е спомнато кумулативното влијание заедно со сообраќајната инфраструктура</p>

		<p>и покрај ранливоста на одредени видови, како што е, на пример, бувот. И птиците се многу значаен фактор за ИУВ.</p> <p>2. Лилјаците се важна група на екосистемот која е ранлива на инфраструктурните проекти, но сепак, воопшто не се спомнуваат.</p> <p>3. Влијанието на аероседиментите врз вегетацијата е претставено во делот 3.3.2. меѓутоа не е вклучено во приказот на патната изградба. Исто така, не се истражени звучното и светлосното загадување, иако со една нова студија се покажа дека ова <u>второво е еден од најсериозните притисоци врз популацијата на инсектите</u> кои се битни за здрав и функционален екосистем.</p> <p>4. Со патната шема се исклучува рехабилитацијата на блатата во струшкиот регион, а во СОЖС не се констатира тоа како алтернативно сценарио ниту се разгледува проектот од гледна точка на оваа сигурна можност. За појаснување, ИУЦН вели дека на регионот му е насушно потребна ревитализација на блатата.</p>
2.3.5 Инфраструктурни објекти		<p>Останати пропусти во анализата на кумулативните влијанија:</p> <p>1. Не се обезбедени подробности околу очекуваниот сообраќаен обем, со што се намалува вредноста на проценките на кумулативното влијание. Секој дополнителен сообраќај ќе ја стави под притисок постоечката патна структура и ќе бара унапредување на истата (патишта, паркинг, одмаралишта) за да се елиминираат недостатоците, а тоа е аспект кој не е вклучен.</p> <p>2. Обемот на посетители ќе зависи од возовите и патиштата. Не е направена проценка на ова зголемување или дополнително градење (особено во струшкиот регион).</p>
2.3.5 Инфраструктурни објекти	Автопатот А2 Делница Требениште - Струга	<p>Потребно е водата која истекува од патот да се спречи да отиде во езерото, така што ќе се собира во засебни канали и ќе се одведува, како што се предлага во СОЖС на Цитрус и партнери за сега веќе напуштениот проект за експресен пат низ Галичица. Во овој контекст, потребно е да се постави заштита со која ќе се спречува измивање на почвата за време на изградбата на железницата и автопатот А2.</p>
2.3.5 Инфраструктурни објекти	(1) Ефектите врз пределот може да се дефинираат како резултат од физички промени во пределот кои произлегуваат како резултат на новиот развој на Охридскиот Регион или од индиректни ефекти како што е лоша пракса на управување, лоша	(1) Пределот ќе се влоши и со добри практики на градење, како од аспект на визура и пејзаж, така и од еколошки и биолошки аспект.

	<p>градежна пракса што резултира со влошување на квалитетот на пределот.</p> <p>(2) Ефектите може да бидат резултат од нови елементи кои се вметнуваат во пределот (железничка пруга, автопат, столбови на далекуводи) кои предизвикуваат визуелно нарушување или физички го попречуваат погледот низ пределот.</p> <p>(3) Слика 16. Закани за УНЕСКО подрачјето од инфраструктурни проекти</p>	<p>(2) Засеци, насипи, вијадукти, мостови, тунели. Како е возможно да се мисли само за визуелно нарушување на готовиот производ (пат, далекувод, пруга), а да не се анализира уништувањето на животната средина неминовно при изградба на вакви капитални инфраструктурни проекти?</p> <p>(3) Како оваа слика илустрира ризици? На сликата се само означени линеарно инфраструктурните проекти. Закана би било: површина подложна на ерозија, конкретни површини за дефорестација заради изградба на конкретната инфраструктура, територии на живеење, размножување, гнездење, хранење, презимување на сите познати животински видови кои ќе бидат засегнати со секој зафат поединечно и кумулативно.</p>
<p>2.3.6 Ново изградени објекти во старите градски јадра</p>	<p>Фактори на ризик кои придонесуваат во намалувањето, односно губењето на вредностите на културното наследство</p>	<p>Да се додаде фактор на ризик:</p> <p>1. Неимплементацијата на стратегиите, невоспоставување на владеење на правото, лабилноста на контролата и отсуството на мониторинг.</p>
<p>2.3.6 Ново изградени објекти во старите градски јадра</p>	<p>(1) Демографскиот раст и миграцијата на населението од руралните области кон урбаните центри, што доведува до социјални промени и нарушување на историските центри каде градбите добиваат комерцијална функција, а становите се често пренаселени и нездрави;</p> <p>(2) Изградба на високи згради кои ги гушат историските урбани центри, менувајќи ја и нивната микроклима;</p> <p>(3) Неодржување на старите градби и неразбирање на нивните културни и функционални</p>	<p>(1) Да се наведе извор за овој податок. За каква пренаселеност станува збор кога знаеме дека Охрид е еден од градовите со највисока стапка на миграција. Дали ова окарактеризување на градбите како „нездрави“ е најава за нивно рушење и реконструкција?</p> <p>(2) Не само во старите јадра, туку и во контактните зони и пошироката околина, како и во визуелно значајни подрачја со што се губи амбиенталната вредност на околината (пример: хотел Парк, населба Рача, јужната страна на Лагадин итн.)</p> <p>(3) Да се додаде: И непостоење на систем за санкционирање на негрижата, како и систем на субвенционирање на имателите на заштитени</p>

	вредности, што ја зголемува опасноста од пропаѓање и уривање;	добра во насока на нивна соодветна стручна конзервација.
3.3.2 Урбанистичко и просторно планирање	Табела 6. Бесправно изградени според видот на објектот, 2017	<p>1. Зошто табелата не е ажурирана заклучно со 2019 г. кога со податоците се располага?</p> <p>2. Таа ни оддалеку не е комплетен список на дивоградби за Охрид, Струга и Дебрца. Зошто податоците покажуваа сосема помали бројки од оние кои градоначалникот на Општина Охрид ги обелодени во 2019 г. со направениот инвентар на бесправно изградени објекти кој само за оваа општина брои повеќе од 1.000 градби? Инвентарот би требало да е во финална форма до крајот на септември 2019 г.</p> <p>3. Во табелата, двапати има податоци означени како Помошни објекти, но тие податоци се различни.</p> <p>Бараме:</p> <p>1. Податоците да се ажурираат до 2019 г. и да се усогласат со Инвентарот на бесправно изградени објекти за Општина Охрид.</p> <p>2. Да се обезбедат податоци за целиот регион во согласност со препораката на УНЕСКО за изработка на инвентар.</p> <p>3. Да се наведат податоци за нелегалната урбанизација и тоа: објекти според категории, издадени правосилни решенија за отстранување по години, поднесоци за легализација, колку се до сега легализирани, колку од сите наведени групи се во 50 м. од брегот.</p>
3.2.5 Климатски карактеристики		<p>1. Не е јасно како овие податоци од временските услови придонесуваат во процесот на проценка на социјалните влијанија и влијанијата врз животната средина во врска со Планот за управување.</p> <p>2. Во овој дел недостасува клучна компонента – Температура на водите (Охридско Езеро, р. Црн Дрим, изворите итн.)</p>
3.2.5 Климатски карактеристики	а) Температура на воздухот Податоците кои се користени за опишување на карактеристиките на регионот се однесуваат на периодот 1961-1990 година за мерните места Охрид и Струга.	<p>1. Неприфатливо е СОЖС изработена во 2019 г. да се служи со податоци за температурите на воздухот заклучно со 1990 г., кога всушност податоците се достапни. Со застарени податоци за климатски карактеристики, и тоа со временска дистанца од 30 години многу веројатно е дека податоците се невалидни за денешната состојба и следствено, не може да се очекува да се добијат точни заклучоци од анализата.</p> <p>2. За планината (Галичица) треба да стои максималната височина која изнесува 2.256 м.</p>
3.2.5 Климатски карактеристики	б) Врнежи во Охридската котлина	<p>Да се наведе:</p> <p>1. Табеларен историски приказ на врнежите.</p>

		<p>2. Временски период за кој се земено податоците.</p> <p>3. Истото важи за сите категории понатаму доколку и тие не се од временската рамка наведена во <u>Температура на воздухот</u>.</p>
3.2.5 Климатски карактеристики	в) Ветрови во охридската котлина, Табела 10	Збирот во Табелата 10 не изнесува 1.000.
3.2.5 Климатски карактеристики	<p>д) Климатски промени</p> <p>Предвидените промени во климата (изразени како промени во температура на воздухот и врнежите) се развиваат постепено и резултатите се значајни на подолг период.</p> <p>Најголемо влијание имаат поплавите.</p> <p>Поплавите се зачестена појава во Република Македонија претставуваа локална манифестација на последиците од глобалните промени и предизвикаат значителни штети.</p> <p>Според подготвените регионални сценарија за Македонија оваа зона е под доминантно-континентално климатско влијание.</p> <p>Климатските прилики во овој рефугијален реон поради присуството на Охридското и Преспанското Езеро, како и клисурата на Црн Дрим се прилично константни, бидејќи целиот тој систем делува како еден термостат и овозможува поволни услови за развој на рефугијалната шумска вегетација.</p>	<p>1. Во ера на климатски промени, од очигледни причини е проблематична употребата на податоци само до 1990 година.</p> <p>Барање:</p> <p>1. Да се ревидира со <u>најнови податоци</u> за сите <u>параметри</u></p> <p>2. Влијанијата на климатските промени е неопходно да се разгледуваат и во однос на температурата на водите.</p> <p>3. Освен поплавите – сушите, пожарите и еутрофикацијата се, исто така, релевантни влијанија од климатските промени. Впрочем, еутрофикацијата е можеби најрелевантна од гледна точка на ИУВ. Еутрофикацијата која е во директна корелација со температурата на водите е критичен фактор на ризик за губењето на вредностите на Охридското Езеро. Неопходно е тоа да се додаде.</p> <p>4. Кога се овие сценарија направени, со податоци од кои години, каде се публикувани? Да се наведе изворот/рите за направените сценарија за климатски промени.</p> <p>Препорака:</p> <p>Понатамошни модели за можни исходи и слаби точки за Охрид се достапни кај Markovic et al 2017.</p> <p>5. Го поздравуваме признавањето на функцијата рефугиум на Охридскиот Регион. Високите врвови на Галичица во моментот се, исто така, рефугиум за алпски видови. Освен тоа, со СОЖС не се проценува дали при зонирањето на паркот се вклучени доволно рефугиуми/дали е обезбеден соодветен пристап до нив од поширокиот регион за да им се овозможи на видовите да се приспособат на променливите температури.</p> <p>6. Способноста на Охридскиот Регион да ги ублажи екстремните температури не значи дека ќе има нула локални ефекти од климатските промени. Напротив, температурите сепак ќе растат и тоа ќе има влијание врз флората и фауната. Охридското Езеро и неговиот слив се меѓу најранливите на климатски промени во Европа (Markovic et al)</p>

		<p>2017.), а тоа значи дека регионот е особено ранлив екосистем.</p> <p>Во овој сегмент, оваа СОЖС изобилува со произволни изјави, често далеку од фактичката сосостојба, што води кон основано сомневање во нејзината меродавност.</p>
<p>3.2.7 Состојба со локалитети кои поседуваат исклучителна универзална вредност на природното наследство</p>	<p>Слика 24. Локалитети со природни вредности во Охридскиот регион</p>	<p>1. Во делот 3.2.7 се зајакнува врската меѓу природните вредности и исклучителната универзална вредност. Затоа е необјасливо како само пределските вредности биле потемелно разгледани од гледна точка на кумулативните влијанија.</p> <p>2. На слика 24 е даден несериозен преглед на локациите со природни вредности, што е особено очигледно кога се споредува со мапата на локации со културни вредности на слика 25. Исклучителниот биодиверзитет на планината Галичица е скоро целосно игнориран. Не е идентификувана ниту една езерска зона, иако скоро целото крајбрежје е важно подрачје за мрестење риби. Погледнете кај Albrecht and Wilke 2008 за резиме на водни живеалишта од значење за ИУВ.</p>
<p>3.2.8 Состојба со локалитети кои поседуваат исклучителна универзална вредност на културно наследство</p>	<p>(1)..ранохристијанските духовни центри и манастири, градби од Византискиот и Османлискиот период и др (сл.26)</p> <p>(2) Охрид како споменична целина, има огромно значење поради комплексноста од многубројните археолошки остатоци, како и низата поединечни градби кои ги имаат карактеристиките на културно наследство од исклучително значење.</p> <p>(3) Старото градско јадро на Охрид вклучува градби и други структури кои датираат од предисторијата, антиката и доцната антика, ранохристијанскиот период, раниот и развиениот среден век,</p>	<p>(1) Да се комплетира (и др.)</p> <p>(2а) Археолошки остатоци: во тој контекст, да се воведе во Планот за управување систем на постапки при откривање на археолошки остатоци, систематско или случајно, и нивна соодветна презентација и ревитализација како интегрален дел од наследството на Охрид и дел од туристичката понуда.</p> <p>(2б) Не е само ова наследство значајно, туку и пониските категории на заштита, а секако и објектите кои не се заштитени поединечно, а се дел од амбиенталната целина.</p> <p>(3) Да не се запоставуваат преродбенскиот период и модерната.</p>

	<p>османлискиот период, сè до денес.</p> <p>(4) Со археолошките истражувања откриени се седум базилики во стариот дел на Охрид (ова сигурно не е конечниот број)...</p>	<p>(4) Во таа насока, задолжително мора да се систематизира методолошкиот процес на нивна заштита.</p>
<p>3.2.8 Состојба со локалитети кои поседуваат исклучителна универзална вредност на културно наследство</p>	<p>Слика 26. Културно наследство во градот Охрид според периодот на настанување</p> <p>Слика 27. Старото урбано јадро на Охрид</p>	<p>1. Датирањето на слика 26 не соодветствува со цртежот. Недостасуваат клучни развојни фази, на пример, сè од 2 до 13 век.</p> <p>2. Слика 27 е недоволен преглед, без именување и датирање на спомениците. Потребна е ваква мапа и за станбената архитектура, фортификацијата, археолошките локалитети...</p> <p>3. Да се датираат споменатите цркви во Радожда, Калишта итн.</p> <p>4. Во Дебрца е спомената само една црква како значајна. Да се надополни со сите други сакрални објекти во општината.</p>
<p>3.3.1 Основни карактеристики на населението</p>		<p>Да се ажурира, дополни и прецизира:</p> <p>1. Податоците за населението не се обновени, особено со оглед на масовните движења во последните 15 години. За да се обезбеди пореалистична слика на населението треба да се употребат други извори покрај пописот (како што се на пример, проценките за иселувањето на Светската банка, Државниот завод за статистика објавува годишни проценки на населението).</p> <p>2. Сезонската исполнетост на капацитетите, туристичките податоци (реални бројки и проекции) и флукуациите кај населението низ годината се суштински за да се разберат антропогените притисоци и дали Планот за управување на соодветен начин се справува со нив.</p> <p>3. Невработеноста, краткотрајните вработувања, вештините, образованието, општествената доверба и нивото на платите се, исто така, важни за да се разберат општествено-економскиот и општествено-еколошкиот контекст на Охридскиот Регион.</p>
<p>3.3.1 Основни карактеристики на населението</p>		<p>Пропуст:</p> <p>Во СОЖС не се прикажани подробности за врската меѓу заштитата на природното и културното наследство, Планот за управување и демографските податоци. Затоа, тешко е да се контекстуализираат притисоците кои водат до закани по наследството и прашање е дали Планот за управување може да се справи со нив. (На</p>

		<p>пример, постои убеденост дека невработеноста и ранливоста на групите кои чекаат вработување се општествен контекст од кој произлегува поддршка за разните развојни и урбанизациски проекти. За да се реализира целта на Планот за управување, со него мора да се воспостави механизам за обезбедување стабилен приход кај овие групи со цел да се намали притисокот за неодржливи дејности. Со СОЖС е потребно да се утврди дали со Планот за управување ова е можно да се постигне).</p>
3.3.2 Управување со квалитет на воздухот	<p>Како последица на загадувањето на воздухот, издувните гасови од индустриските постројки и јавниот транспорт, се придонесува кон оштетување на градбите и екстериерите.</p>	<p>Да се дополни и гласи: Како последица на загадувањето на воздухот, издувните гасови од индустриските постројки и јавниот транспорт, киселите дождови, се придонесува кон оштетување на градбите и екстериерите.</p>
3.3.3 Управување со отпад		<p>Изгледа дека не е направена проценка за соодветноста на Кафасан за опишаниот тип на депонија. Ниту, пак, со СОЖС е проценето дали депонија што не произведува никакво влијание врз животната средина е реален исход во охридското сливно подрачје.</p>
3.3.4 Управување со бучава	<p>Слика 31. Жешки жаришта на бучава во градот Охрид</p>	<p>Како ќе се адресираат проблемите со бучавата, што ќе се преземе за митигација на овие жаришта и решавање на проблемот со бучавата? Исто така и со бучавата од угостителските објекти во летниот период.</p>
3.3.6 Туризам	<p>Врз основа на разместеноста, просторно планските предвидувања треба да се насочени кон порамномерна туристичка изграденост, покрај лоцираноста во литоралните зони, неопходно е да се поттикне изградбата на сместувачки капацитети и во другите морфолошки целини, како во општина Дебрца и да се оствари изградба на транзитните правци во регионот.</p>	<p>1. Несфатливо е што со СОЖС воопшто не се анализира туристичката индустрија која е еден од носечките причинители за низа урбанистички проекти. Туризмот е еден од најголемите извори на антропоген притисок врз природата на Охридскиот Регион кој води до експлоатација на природните вредности, преоптоварување на колекторскиот систем, трансформација на брегот итн. Неговата сезоналност е препознаена и е критична за утврдување на соодветни мерки.</p> <p>Барање:</p> <p>1. Неопходно е во СОЖС туризмот да се инкорпорира и темелно да се анализира со цел истиот соодветно да се контролира, планира и развива, но не на сметка на интегритетот и автентичноста на светското наследство. Неевалуираните ризици не може да се очекува да се надминат.</p> <p>2. Со Планот за управување е потребно да одреди точно во кои подрачја може да се дозволи развој, а каде поради веќе постоечка густина на градба и поради потребата од заштита на конкретното подрачје, истиот треба да се забрани.</p>

<p>3.3.7 Управување со природно наследство</p>		<p>1. Процесот за прогласување на Национален парк Галичица како Емералд подрачје не е завршен.</p> <p>2. Во СОЖС не се разгледани долгорочните опструкции на процесот за номинација според Рамсарската конвенција и затоа е изоставен фактот дека постои ризик Охридското Езеро и Студенчишкото Блато да не бидат прогласени за водно живеалиште од меѓународно значење во временската рамка предложена во Акцискиот план. Во Националните стратегии за биолошка разновидност со акциски планови во согласност со Конвенцијата за биолошка разновидност, Македонија околу 15 години упорно ветува, но не успева да ја достави номинацијата за Рамсар. Во моментот, Охрид SOS ја има изработено апликацијата за прогласување на Охридското Езеро/Студенчишкото Блато за Рамсарско подрачје според сите 9 критериуми. Рамсарскиот секретаријат потврди дека податоците што се користат за да се оправдаат овие критериуми се соодветни и дека не се застарени. Сепак, Македонскиот рамсарски комитет одбива да го спроведе процесот понатаму за апликацијата официјално да се поднесе.</p> <p>3. Во Планот за управување не е експлицитно наведена површината на Студенчишко Блато што треба да се заштити, ниту се обезбедени соодветни детали за зонирање на Блатото, поради што е можно на тие 63,97 хектари идентификувани од Спировска и други во 2012 година да не може да им се додели нивото на заштита што им е потребно. Ризикот од ова сценарио не е проценет во СОЖС.</p> <p>4. Во СОЖС не се покренува прашањето, ниту се дава објаснување зошто при зонирањето Студенчишко Блато е сè уште класифицирано како урбана зона и покрај тоа што недвосмислено е критична област која нуди екосистемски услуги, како што е на пример, филтрација на вода, обезбедување на живеалишта и биодиверзитет. (Аргументот дека зонирањето ќе се спроведе подоцна, т.е. откако ќе се утврдат границите на заштитеното подрачје, не е валиден поради бескрајните одолговлекувања што се типични за процесите на номинација во Република Македонија.)</p> <p>5. За Студенчишко Блато сè уште не е утврдена привремена заштита – опасност која не е нотирана во СОЖС, иако, како што споменавме погоре, роковите во Република Македонија рутински се</p>
---	--	--

		<p>одлагаат или целосно се занемаруваат и Блатото е веќе во многу лоша состојба.</p> <p>6. Да се надополни и гласи:</p> <p>Природното наследство во границите на светското наследство на Охридскиот Регион е концентрирано во Националниот парк Галичица и Споменикот на природата Охридско Езеро, вклучително и Студенчишко Блато, вклучително и планината Јабланица и Калишко Блато.</p>
3.3.8 Управување со културно наследство	<p>Кутурното наследство во границите на заштитеното добро Доброто е концентрирано во градовите Охрид и Струга, крајбрежните населби Трпејца, Пештани, Радожда и Калишта и крајбрежниот појас.</p>	<p>Да се надополни и гласи:</p> <p>Културното наследство во границите на заштитеното добро. Доброто е концентрирано во градовите Охрид и Струга, крајбрежните населби Трпејца, Пештани, Радожда и Калишта и крајбрежниот појас, со руралните средини, археолошките локалитети, цркви и манастири надвор од старите градски јадра.</p>
3.3.9 Комисија за управување со природното и културното наследство во Охридскиот регион		<p>Во СОЖС не се зема предвид ризикот дека Комисијата за управување со природното и културното наследство на Охридскиот Регион ќе биде исполитизирана, ниту дека ќе се јавуваат аномалии при гласањето и покрај доказите дека претходниот состав на Комисијата ги имаше овие два конкретни огромни недостатоци. Не се анализира дали составот и структурата на Комисијата се избалансирани за да се минимизира политичкото влијание, не се дадени никакви препораки – на пример, да бидат јавно достапни видео-записи од состаноците – за да се обезбеди транспарентност во одлучувањето.</p>
4. Карактеристики на животната средина во подрачјата кои би биле значајно засегнати и состојба без имплементација на планот	<p>1. Подмоље - најраспространет појас на трска</p> <p>2. Мазија - ревитализирано природно живеалиште на жолтиот локвањ</p> <p>3. Студенчишко Блато - макрофитска вегетација и плодиште на краповидни риби</p>	<p>1. Да се дополни: и нелегална градба и урбанизација на пределот.</p> <p>2. Да се дополни со: антропоген притисок, бучава, светлосно загадување, испуштање нафта и моторни масла, интензивен бродски сообраќај, со потенцијална опасност од зголемување доколку се реализира проект за мариана во близина.</p> <p>3. Стои: „потенцијална закана од крајбрежна трансформација“ .</p> <p>Заканата не е потенцијална, туку реална, од блатото константно се одзема површина со натрупување и тампонирање, за паркинзи и услужни содржини; потоа, уништена е врската на блатото со езерото, изградена е 12 м асфалтна патека, константно интензивно човеково присуство, бучава, сообраќај, загадување што пречи на природниот циклус на мрестење на</p>

	<p>4. Светинаумски Извори - најиздашен извор на Охридско Езеро, мрестилиште на пастрмки и краповидни риби и биодиверзитет на бентосна фауна</p> <p>5. Општина Охрид Закана: несоодветна урбанизација, изградба на објекти со несоодветна архитектура, габарит и висина, кои придонесуваат за намалување на квалитетот на визурата на традиционалната целина; несоодветна санација и грижа на станбените и сакрални објекти; голем притисок од туризмот за време на летната сезона (вклучувајќи паркирање на несоодветни места, сообраќаен метеж и несоодветно фрлање на отпад); употреба на несоодветен материјал за поплучување; употреба на комерцијални билборди и сончеви колектори кои ја нарушуваат автентичноста на целината.</p> <p>6. Општина Струга</p> <p>7. Ман. ком. Св. Архангел Михаил (Св. Наум), Ман. ком. Св. Богородица Захумска-Заум, кај с. Трпејца, Ман. ком. Св. Богородица – Калишта, Св. Јован Богослов – Канео</p>	<p>рибите, на гнездење на птиците, ја нарушува неговата пречистителна и друга функција итн.</p> <p>4. Да се дополни со: пловила од тип сплавови, закотвени сплавови, антропоген притисок, механичко оштетување, бучава, испуштање на недоволно прочистени отпадни води.</p> <p>5. Да се дополни и гласи: Несоодветната урбанизација и заканата од неповратно губење на археолошки локалитети заради изградба на индивидуални и инфраструктурни објекти врз наодите, без обезбедување нивна соодветна презентација и ревитализација во рамки на градежната парцела или јавниот простор; изградба на објекти со несоодветна архитектура, габарит и висина, кои придонесуваат за намалување на квалитетот на визурата на традиционалната целина; несоодветна санација на и грижа за станбените и сакрални објекти со употреба на несвојствени материјали при конзерваторските постапки, како и спорна „реконструкција“ на објекти со нови, нетрадиционални материјали и техники, за која цел старата автентична архитектура се остава да пропадне па се заменува со нова; голем притисок од туризмот за време на летната сезона (вклучително паркирање на несоодветни места, сообраќаен метеж и несоодветно фрлање на отпад, како и звучно и светлосно загадување); употреба на несоодветен материјал за поплучување; употреба на комерцијални билборди и сончеви колектори кои ја нарушуваат автентичноста на целината, како и несоодветни и нетипични елементи: баџи, кровни прозорци, балкони, големи балконски лизгачки врати и воопшто големи стаклени површини, огради и гелендери од сјаен метал, лимени покриви, пластични ролетни, тенди и т.н.</p> <p>6. За Струга: иста дополна како и за Охрид</p> <p>7. Да се дополни и гласи: Закана: урбанизација која придонесува до трансформација на крајбрежната визура; можна закана од несоодветен туризам; бучава, загадување; креирање отпад; загадување на водите; како и загуба на жив свет поради силен антропоген притисок. Уништување на природната</p>
--	--	--

	8. Крајбрежни населби (Трепца, Пештани, Радожда и Калишта)	брегова линија, амбиенталната целина и визуриите од и кон добрата. 8. Да се дополни и гласи: Закана: урбанизација на крајбрежниот појас која придонесува до трансформација на крајбрежната визура; можна закана од несоодветен туризам, загадување на водата, почвата и воздухот, загуба на амбиентални вредности, силно антропогено присуство.
5.2.1.3 Меѓународни назначени подрачја	Оваа година поднесена е номинација за Охридско езеро и Студенчишко блато за Рамсар подрачја. Акциски План: Поднесување на номинациско досие и Прогласување на Охридско Езеро и Студенчишко Блато за Рамсарски места	Неточна информација. Рамсарската номинација не само што не е поднесена, туку нејзиното поднесување упорно се опструира од лица во МЖСПП и МРК . Дури и во самиот Акциски план стои дека номинацијата треба да биде направена до крајот на 2020 г. Доколку во СОЖС се мисли на нешто друго, формулацијата треба да се измени.
5.2.1.3 Меѓународни назначени подрачја	Рамсар подрачје Оваа година поднесена е номинација за Охридско езеро и Студенчишко блато за Рамсар подрачја. Како што може да се види на слика 52 опфатен е дел од крајбрежјето од страната на Струга.	1. Во СОЖС се спомнува сè поголемото намалување на бројот на птици поврзано со ЗПП ³ . Сепак, не се истакнати причините за таа појава оваа есен, ниту е проценето дали активностите предвидени со Акцискиот план може да се очекува да го запрат нотираното намалување на бројот. На пример, само една мерка на Акцискиот план е специфично насочена кон авифауната и таа се состои само од прогласување на Езерото и Блатото за Рамсарско подрачје, што нема само по себе да предизвика зголемување на птичјата популација. Не се идентификуваат специфични активности за видови (како на пример за ЗПП видови) и не е утврдена улогата што ја имаат блатата, како и потребата од нивно создавање и ревитализација. 2. Да се дополни кој ја поднел номинацијата, кој го изработил досието, до каде е постапката за прогласување.
	Слика 52. Рамсар подрачје	Според комуникацијата со Македонскиот рамсарски комитет, оваа мапа не е прифатена за дефинирање на граници на подрачјето како водно живеалиште од меѓународно значење.
6.1. Поставување на целите и предизвиците на Планот	Со анализа на Извештаите од УНЕСКО, мислењата од јавноста и засегнатите страни како експертското мислење, издвоени се главните предизвици	1. Кои засегнати страни беа консултирани? Граѓанската иницијатива Охрид SOS, најактивна на полето на екологијата и посебно на заштитата на свесткото наследство, не беше повикана да земе учество ниту беше на кој било друг начин

³ Значајно подрачје за птици, (анг.) Important Bird Area IBA.

	(сл.53) кои се провлекуваат во сите горенаведени документи	консултирана во процесот на утврдување на податоците наведени тука. 2. Кои експерти се консултирани за кои теми, да се наведат.
	Слика 53. Развојни предизвици на планот Неконтролирана урбанизација	Дополна: Неконтролирана и нелегална урбанизација
6.2 Поставување на цели на СОЖС	Целта на оваа СОЖС е да осигури дека заштитата на животната средина особено на ИУВ на Охридскиот регион е во согласност со Планот за управување како и со правната рамка.	Да се преформулира и гласи: Целта на оваа СОЖС е да осигури дека Планот за управување е во согласност со заштитата на животната средина, особено ИУВ на Охридскиот Регион како и со правната рамка. Имено, Планот треба да се усогласи со принципите на заштита, а не обратно.
6.2 Поставување на цели на СОЖС	Навременото вклучување на целите на заштита на ИУВ ќе овозможи одржлив развој на Охридскиот Регион и зачувување на природното и културно богатство за кои истиот е под УНЕСКО заштита.	Да се преформулира и гласи: Навременото вклучување на целите на заштита на ИУВ ќе овозможи одржлив развој на Охридскиот Регион и зачувување на природното и културното богатство поради кои истиот е прогласен за Светско наследство на УНЕСКО. Образложение: УНЕСКО не го заштитува регионот, туку државата членка се обврзува на тоа со ратификување на Конвенцијата за светско наследство. Неопходно да се наведе експлицитно. Според Конвенцијата, исклучивата обврска за заштита на регионот е на земјата-членка преку нејзините институции. Ваквата формулација е двосмислена и многу повеќе е во линија на стереотипната заблуда кај нас дека УНЕСКО е некој што заштитува, а не државата.
6.2 Поставување на цели на СОЖС	СОЖС се фокусира на влијанијата кои не можат лесно да се решат на ниво на проект (како што е случајот на кумулативните влијанија), односно проблеми коишто треба да се решат на стратешко ниво.	Забелешка и повикување на коментарот кон точка 2.3.5: Сепак со СОЖС не се одговара на ова бидејќи документот се фокусира исклучиво на естетските консеквенци од плановите, занемарувајќи ги влијанијата кои придонесуваат за забрзување на процесот на еутрофикација на водите на Охридско Езеро, уништување на живеалиштата, деградација на екосистемите итн.
6.2 Поставување на цели на СОЖС	За потребите на анализата на врските и компатибилноста следните клучни области: а) Управување со заштитени подрачја; б) Заштита на животната средина; в) Економски развој; г) Одржлив развој, д) Релевантни области – туризам, енергија,	Да се дополни и гласи: следните клучни области: а) Управување со заштитени подрачја; б) Заштита на животната средина и градителското наследство; в) Економски развој; г) Одржлив развој, д) Релевантни области – туризам, енергија, транспорт, социјална политика; ф) Образование и научно-истражувачка дејност.

	транспорт, социјална политика.	
6.2 Поставување на цели на СОЖС	Синхронизацијата на разгледуваниот плански документ со останатите постоечки планови, програми и стратегии перспективно ќе ја овозможи неговата реализација, а покрај тоа и постигнувањето на директните цели на планот, помалку или повеќе да придонесе и кон реализација на целите на останатите планови.	Бидејќи постоечките планови веќе се донесени, дали тоа значи дека, во насока на синхронизација, Планот за управување беше усогласен со истите? Дали се зеде во вид фактот дека овие планови може се несоодветни за постигнување на целите на Планот за управување, односно како се/ќе се постапува/ше во случаи кога се констатира некомпатибилност, а планот кој се разгледувал не е во согласност со принципите на одржливост и би претставувал ризик по ИУВ на доброто? Кон образложението да се наведе по еден пример кој ги засега посебно природното, а посебно културното наследство.
6.3 Тестирање на ПД во однос на целите на животната средина	- Целите на Планот може да се ре-дизајнирани за да се избегнат и / или намалат овие конфликти	Ова не треба да се преземе само за целите на Планот, туку и за Акцискиот план, односно планираните мерки и активности.
6.3.1 Споредба помеѓу целите на Планот и СОЖС	Табела 17. Тестирање на целите на Планот и СОЖС	Дали е направено претметнување на насловите, односно Целите на Планот треба да се Цели на СОЖС и обратно? Звучи чудно да стои дека Цел на Планот е контролирана урбанизација, а цел на СОЖС: Обезбедување на просторни услови за изградба, реконструкција, опремување и заштита на Регионот.
Табела 17. Тестирање на целите на Планот и СОЖС Контролирана урбанизација	Дефинирање на рационален и оптимален просторен модел за организација и користење на просторот и зачувување на биолошката разновидност и заштита на природните вредности кои го чинат националниот парк. Однос: синергиски	Не би го определиле овој однос како „синергиски“, туку конфликтен. Имено, притисокот на урбанизацијата е забележан од управителите на НП Галичица како тренд кој има негативно влијание. Националниот парк не ги исполнува критериумите на ИУЦН за својата категорија, а урбанизираните површини се наголемуваат, наместо да се зголемат зоните на примарната цел на паркот, барем до 70%. Последните обиди за резонирање на НП за потребите од урбанизација од големи размери се пластичен пример за конфликтен однос.
Контролирана урбанизација	Промоција на интегрираната и интерконектирана транспортна мрежа која воспоставува ефективни услуги за корисниците.	Дополна: со контрола да не дојде до претерана урбанизација.
Контролирана урбанизација	Пренамена на УЗ17 - УБ 17.1 од (предлог) строго заштитена зона СЗ3-Студенчишко Блато во А0-домување со посебен режим.	Овие одлуки беа целосно повлечени во 2018 година. Која е причината веќе отфлени одлуки да се најдат во оваа табела? Дали пренамената на УБ 17.1 е цел на Планот за управување или се планира нов експресен пат?

	<p>Измени во зонирањето на НП Галичица за да се овозможи реализација на развојните проекти (18)</p> <p>Однос: конфликтен</p>	<p>Доколку тоа не е случај, потребно е истите да се изземат од оваа СОЖС. Задржувањето на минати планови со конфликтен однос ќе придонесе за добивање лажен поповолен впечаток од мерките на СОЖС со разрешување на конфликтниот однос помеѓу Планот и СОЖС.</p>
Контролирана урбанизација	<p>Развој на туристичките развојни зони КО Љубаништа, КО Охрид 4, КО Калишта, КО Струга, КО Стење, КО Отешево; - автокамповите: „Љубаништа“, „Градиште“, „Елешец“, „Андон Дуков“, „Ас“, „Ливадиште“ и „Треска“</p> <p>Однос: конфликтен</p>	<p>1. Дали развојот на туристичките развојни зони КО Љубаништа не е целосно напуштен како идеја?</p> <p>2. Кои од овие туристички развојни зони и автокампови сè уште се во план да се реализираат? Во оваа СОЖС треба да стојат само актуални, а не неважечки планови.</p>
Зајакнување на управувачките капацитети на надлежните институции	<p>Воведување на депонии за опасен и за неопасен отпад и други капацитети за депонирање на отпадот во согласност со современите стандарди;</p>	<p>Со оглед на исклучителната осетливост на екосистемите, треба по секоја цена да се избегнува депонирање на опасен отпад во сливното подрачје на Охридското Езеро.</p>
Заштита на природното наследство	<p>(1) Зачувување на добра состојба на водата, спречување на загадувањето на водата, спречување на хидро- морфолошките промени и рехабилитација на статусот на водата каде што е нарушен.</p> <p>Однос: синергиски</p> <p>(2) Воспоставување на Старото градско јадро како туристичка дестинација за посета</p> <p>Однос: синергиски</p> <p>(3) Подготовка на листа на споменици од национално значење, евалуација и</p>	<p>(1) Овој однос не може да се определи како синергиски поради фактот што низа туристички активности имаат директни негативни ефекти врз водата како и хидроморфологијата. Со Планот не се предвидува отстранување на платформите и постојната инфраструктура долж крајбрежјето, ниту, пак, чистење на Светинаумските извори од сплавови и посета на стотици посетители во дадено време, вештачки рибник во самите изворски води, послужување на гостите во пластични чаши и лажички за еднократна употреба веднаш на самиот брег, спроведување на непрочистена отпадна вода со висок степен на загаденост од комплексот Св. Наум директно во езерото.</p> <p>(2) Зголемувањето на бројот на посетители во стариот дел на Охрид е синергично само ако е внимателно осмислено посетите да се распоредат во текот на целата година, ако се избегнува изградба на нови сместувачки капацитети и ако се максимизираат понудите засновани на културата (тури, активности) со цел да им се зголемат приходите на повеќе различни бизниси и да се зголеми потрошувачката по посетител.</p> <p>(3) Да се дополни со листа на потенцијални заштитени добра, односно објекти со поедини квалитети или амбиентална вредност, рурална</p>

	изработка на посебна листа на најзагрозени добра на недвижното културно наследство	архитектура, стопанска архитектура, објекти од преродбата, модерната, еkleктични објекти, објекти од пост-модернизмот и сл.
Заштита на природното Наследство	(1) Усогласување на мерките на управување со водите со корисниците на просторот од другите сектори (2) Одржливо управување со водите со рационално и одржливо користење на водните ресурси	(1) (2) Не може да се категоризираат како „синергиски“, туку „конфликтни“, бидејќи неретко се јавува конфликт, односно водите трпат негативно влијание од другите корисници на просторот.
Одржлив економски развој што не е во спротивност со исклучителните универзални вредности на доброто	(3) Остварување на порамномерен регионален развој, со побрз развој на стопански недоволно развиените краишта; (4) Зголемување на аквакултурното производство и одржливо рибарење	(3) Да се дополни и гласи: Остварување на порамномерен регионален развој, со побрз развој на стопански недоволно развиените краишта со индустрии кои се еколошки и се во согласност со принципот на одржливост. Образложение: Определувањето е премногу општо. Имено односот не е нужно неутрален доколку не се внимава за каков вид стопански дејности станува збор во недоволно развиени краишта, но во заштитено подрачје како УНЕСКО добро. (4) Односот СОЖС – План за управување не може да биде „неутрален“ во однос на аквакултурата , туку „конфликтен“. Аквакултурата може да ја зголеми еутрофикацијата; да предизвика болест; да го прекине функционирањето на екосистемот ако малите риби се фаќаат од езерото за да ги хранат оние на фармите; да предизвика прилив на антибиотици; и да доведе до ослободување на неавтохтони видови. 1. Првенствено тоа се загадувачите, кои се наоѓаат во земјоделието, индустријата, туризмот итн. 2. Неконтролиран водостој од страна на ЕЛЕМ што резултирало во помор на риби, штети по литоралот, поголем ефект од поплавите и сл.
Подигање на свеста и едукација		Дополна: 1. Да се воспостави систем на едукација на учесниците во бизнис секторот, особено оние во туристичката индустрија, за вредностите на природното наследство и неопходноста од негова заштита во интерес на унапредување на конкуретните предности на регионот и превенција од економски загуби со губење на главните

		<p>атрибути на подрачјето (изразени преку неговиот интегритет и автентичност).</p> <p>2. Што поголема апликација на дигиталната технологија во процесот на едукација (на локално, национално ниво, како и на посетителите).</p>
6.3.2 Акциски План на планскиот документ		<p>Во Акцискиот план не се вклучени доволно активности за да го оправдаат неговото име. Пример за тоа е делот за <i>Неконтролирана урбанизација, подобрување на состојбата, валоризација, ревалоризација и презентација на природното и културното наследство</i>, во кој се предвидени само две мерки. Ниедна од нив не значи задолжително подобрување на терен. Сепак, тие заедно чинат 15,000,000 ден. Во СОЖС мора да се обрне внимание на ваквите недостатоци, истите да се адресираат и да се подобри Планот.</p>
6.3.2 Акциски План на планскиот документ	Табела 18. Акциски план	<p>Дополна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Да се воспостави систем на проценка, грижа за и зачувување на екосистемските услуги. 2. Поттикнување на зелени бизниси како и поддршка за преориентација на бизнисите кон поеколошки процеси на работа и понуда.
	<p>Табела 18. Акциски план</p> <p>Мерка: Примена на специфични стандарди и нормативи за урбанистичко планирање во заштитните зони за културно наследство</p>	<p>Индикатори да се дополнят со:</p> <p>Законот за постапување со бесправно изградените објекти.</p> <p>Образложение: Овој закон е неопходно да се усогласи бидејќи континуирано се користи во насока спротивна на принципите за заштита на природното и културното наследство, односно служи како закон за легализација на беззаконието во урбанистичкиот сектор. Наместо да се користи по исклучок, на овој закон му се даваше приоритет пред законите за заштита на животната средина. Последиците од ваквата, слободно може да се каже, злоупотреба на законот се далекусежни, а некои се веќе и непоправливи.</p>
	<p>Табела 18. Акциски план</p> <p>Мерка: Контрола врз непланска / неконтролирана урбанизација</p>	<p>Кон индикаторите да се додаде:</p> <p>Да се додаде: износ на собрана глоба, број на реализирани решенија, број на отстранети градби. Да се утврдат дополнителни мерки за обезбедување на функционален контролен систем. Имено, недостигот од контролни механизми беше повторен на неколкуте излагања на Центарот за светско наследство, ИКОМОС и ИУЦН на 43. Седница во Баку, како и во неколку претходни извештаи ка Комитетот за светско наследство. Во интервју за Сакам да кажам од 28.11.2019 г., градоначалникот на Охрид, К. Георгиевски вели: „Потребна е помош од сите институции, пред сè од Државниот градежен инспекторат, којшто на голем дел од територијата</p>

		<p>на Охрид има ингеренции. Но, за жал Државен градежен инспекторат во земјава не постои. Јас сум се сретнал со директорот, побарав помош, но ништо. Како Општина немаме ресурси, ниту финансии сами да се справиме со еден таков сложен процес.“</p> <p>Ова е исклучително сериозен проблем кој мора да се адресира со посебна мерка. Предлог мерка: Воспоставување на функционален систем на контрола. Оваа мерка би опфаќала назначување на соодветен на потребите број на инспектори во градежниот сектор. Исполнувањето на наведените индикатори, како што е предложено во претходната мерка, да се мери поединечно по инспектор, а не групно, за да може да се утврдат недоследности и да се преземат соодветни корективни мерки.</p>
	<p>Спроведување на редовни и вонредни контроли од страна на надлежни инспекциски органи со цел спречување на неконтролирана урбанизација и уништување на функционалноста на крајбрежјето</p>	<p>Дали се мисли само на неконтролирана урбанизација во крајбрежјето? Потребно е таа контрола да е на целото УНЕСКО подрачје со посебен акцент на крајбрежјето и Националниот парк Галичица.</p>
	<p>Фуснота 16: Крајбрежјето на езерото, доколку истото е во природна состојба (со висок степен на функционалност), може да ги извршува своите позитивни функции врз биолошката разновидност и квалитетот на водата на езерото и тоа: филтрирање на седиментација и загадување; заштита од ерозија; остранување на нутриенти; контрола на температурата на водата; формирање и одржување на природни живеалишта; заштита и одржување на висока вредност на пределот, што е формиран од природни и културни атрибути што имаат историска вредност.</p>	<p>Функционалноста на крајбрежјето е јасно одредена со неговите природни атрибути. Воведувањето на културните обележја води кон погрешна претстава за тоа што е функционалноста, а воедно бара и поинакви мерки. Планот е неопходно да се држи строго до дефинициите со цел да се избегнат проблеми околу толкувањата.</p>

	<p>Мерка: Прекугранично управување со регионот на Охридското Езеро</p>	<p>1. Да се наведе рок за исполнување на овој индикатор: Формирано тело за прекугранично управување</p> <p>2. Формирањето на тело не може да биде показател за соработка која, како што е наведено, треба да биде континуирана.</p>
	<p>Активност: Поддржување и поттикнување на развојот на мали и средни претпријатија како генератори на развој на локалната економија</p>	<p>Да се дополни со: чиишто стопански активности ќе се водат од принципот на одржливост.</p> <p>Државата не смее да обезбедува поддршка за бизниси кои не се одржливи (бизниси на сметка на природното и културното богатство).</p>
	<p>Мерка: Развивање на одржливо рибарство</p>	<p>Да се додаде уште една активност: Редифинирање на строги критериуми за доделување, како и услови за одземање на концесијата.</p>
	<p>Мерка: Колекторски систем</p>	<p>Да се дополни со мерка: Проширување на колекторската мрежа долж целото крајбрежје.</p> <p>Имено, во Планот се вклучува текстот, но не се предвидуваат никакви акциски мерки. Тогаш како може да се очекува да биде реализиран?</p>
	<p>Мерка: Управување со масовен туризам и воведување на одржлив туризам</p>	<p>Да се образложи што се подразбира под „управување со масовен туризам“.</p>
<p>6.3.2 Акциски План на планскиот документ</p>	<p>Табела 18. Акциски план</p> <p>Индикатори</p>	<p>Различни индикатори во Акцискиот план се целосно несоодветни и нема да покажат дали преземените мерки имаат соодветен ефект на терен. Скоро сите индикатори треба да бидат ревидирани за да се спречат PDF, субвенции, хартиени прогласи за заштитени подрачја и воспоставени програми да се третираат како крајна цел.⁴ Наместо тоа, мерките за набљудување изнесени во СОЖС во Дел 10 треба да бидат инкорпорирани како индикатори за успехот на Акцискиот план за во него да се одразат реалните услови на водата, популациите на видови, живеалиштата, јавниот превоз / употребата на автомобили, деловниот успех, постигнато знаење преку образованието, земјоделските практики итн. Тоа се единствените валидни индикатори за успех на Планот за управување и тие треба да се засилат со краткорочни, среднорочни и долгорочни цели за постигнување со кои може да се оценат перформансите.</p> <p>Барање:</p>

⁴ Примерите се многбројни за набројување, но еден очигледен случај е Изработка и Усвојување на Студија за Одржлив Туризам, што не предвидува какво било пресметување или намалување на целта за штетните влијанија од туризмот

		<p>1. Замена на индикаторите од Акцискиот план со оние од Мониторинг во СОЖС, утврдени во Дел 10 со предложените дополнителни на Охрид SOS.</p> <p>2. Воспоставување систем на бонуси за постигнувањето на цели за биолошка разновидност или еутрофикација, во одредени временски рамки, спроведено преку индикатори за мониторинг.</p>
6.3.2 Акциски План на планскиот документ	<p>Табела 18. Акциски план</p> <p>Рокови Институции Обуки</p>	<p>1. Со СОЖС не се доведуваат во прашање крајните рокови, дали се соодветни со целта на стратегијата или дали задачите може да се постигнат во строга итна постапка. Нема дадено препораки за тоа како тие да се постигнат и да се усогласат со крајните рокови.</p> <p>Предлози:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Договори за намалување на исплатата кога се пропуштаат крајните рокови • Подобрување на механизмите за одговорност, при што лидерите на неуспешните институции може да се отстранат кога не се придржуваат на претходно утврдени критериуми или кога целта не се постигнува <p>2. И покрај јасната врска помеѓу Планот за управување и Препорака 6 од Реактивната мониторинг мисија, во СОЖС не се посочува дека крајниот рок за поврзани мерки, како што се подобрувања во правната рамка, не одговара на предложениот крај на мораториумот за крајбрежните и урбаните трансформации во локацијата на Светското наследство.</p> <p>3. Со СОЖС не се анализира дали навистина од обуката може да се очекува подобрување на функционирањето на различните институции поврзани со наследството, затоа што тие честопати ги водат личности кои ја злоупотребуваат својата обука за да го запостават зачувувањето. Ова важи и за Министерството за животна средина и просторно планирање, но и случајот со Македонскиот рамсарски комитет, кој и покрај тоа што содржи стручен персонал, често изнесува невистини кои служат за блокирање на целите за заштита на природата. Повеќе докази во поткрепа на ова тврдење се достапни од Охрид SOS на ваше барање.</p>
6.3.2 Акциски План на планскиот документ	<p>Табела 18. Акциски план</p> <p>Буџетирање</p>	<p>1. Со СОЖС не се анализира можноста да се комбинираат одредени мерки со цел да се заштедат време и финансии. На пример, Планот за посетители би можел да биди вклучен во Планот за управување. Во СОЖС би требало да се препознаат и понудат и многу други можности за комбинација.</p>

		<p>2. Со СОЖС не се анализира дали предвидените буџети се соодветни за задачата или дека големите расходи веројатно ќе делуваат како пречка за спроведување и / или прераспределба на средствата кои би можеле да се користат за дополнителни цели за заштита на природата. Не се предвидени никакви распределби со кои ќе се објасни како ќе се трошат буџетите. На пример, 30 милијарди денари предвидени за обновување на отпадните води се чини дека се претерани дури и за ваков голем проект. Детали се неопходни. Исто така се чинат непотреби 1.000.000 денари за номинацијата за Рамсар, бидејќи Секретаријатот на Рамсар веќе потврди дека документацијата, која ја изработи Охрид SOS е во суштина комплетна, со доволно и скорешни податоци за да се поднесе апликацијата. За тоа не се бара никаква наплата за обработка, а анализата на Корин (Corine) со совети за границите и зонирањето е завршена во Планот за управување.</p> <p>3. Во СОЖС би требало да се идентификуваат мерките на Акцискиот план коишто може да се спроведат во рамките на постоечките работни улоги во јавната администрација. Во тој случај, мала е потребата за дополнителни буџетски средства, со тоа што голем дел од трошоците може да се вклучат во платата на вработените во јавните служби.</p>
6.3.2 Акциски План на планскиот документ	Табела 18. Акциски план СОЖС	<p>Не е предвидена мерка за унапредување на квалитетот на СОЖС за Охридскиот Регион. Неопходни се подобрувања барем во следните домени:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Обука и лиценцирање за СОЖС 2. Со СОЖС да се осигури квантификација на предвидените закани и економски придобивки кои се наведени во неа; 3. Вклучување на екосистемските услуги и климатско сметководство (climate accounting) во економските пресметки; 4. Транспарентни постапки достапни за јавноста за одземање на лиценца за СОЖС 5. Финансиска одговорност за изработувачите на СОЖС доколку како резултат на нивна небрежност произлезе еколошкото уништување
6.3.2 Акциски План на планскиот документ	Табела 18. Акциски план Биодиверзитет Живеалишта Блатни екосистеми	<p>Пропусти:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Во СОЖС не се посочува на недостигот од мерки за специфични видови, за подобрување на животните услови на загрозените видови (или видови за кои се смета дека се загрозени), особено за ендемичните видови. Мерките за специфичните видовите се, исто така, занемарени во следниве случаи:

		<ul style="list-style-type: none"> ● Не е прогласена забрана за лов на Салмо летница и белвица; ● Не е утврдена методологија за зачувување за site-specific umbrella и keystone species; ● Со ниту една од фокусираните активности не се прави обид да се намали бројот на видови за кои недостасуваат податоци – Data Deficient според Глобалната црвена листа на IUCN (IUCN Global Red List); ● Не се предвидени никакви мерки за видовите птици за кои Охридското Езеро е значајно како регионално, така и за нивните популации глобално, т.е. Mergus merganser, Fulica atra, Netta rufina и Myrcrocarbo pygmaeus. <p>2. Реставрацијата на блатните екосистеми и (доколку е потребно) нивно создавање, не се предложени во Акцискиот план и покрај нивната исплатливост и широкиот спектар придобивки, вклучително: обезбедување живеалишта како засолниште, место за мрестење на риби и гнездење на птици; филтрација на вода; и тампон зона против екстремни настани како што се поплави и суша.</p> <p>3. Во СОЖС не се забележани клучни превиди од Планот, како што е недостиг на активности за намалување на пластиката; спроведување на подобрени контроли на браните; или дефинирање на правила за ограничување на бројот и влијанието на пловните објекти, планови за marina во Студенчишко Блато итн.</p>
<p>6.3.2 Акциски План на планскиот документ</p>	<p>Табела 18. Акциски план Климатски промени</p>	<p>На Планот за управување му недостасува стабилен пристап за да се минимизираат и ублажат ефектите од климатските промени, како што е квантифицирано и фокусирано намалување на приливот на хранливи материи со цел да се намали еутрофикацијата; враќање на деградираните мочуришта и воспоставување нови, вештачки (види точка 2 погоре); надградба и поттикнување на употреба на јавниот превоз, вклучително и електрични чамци; формална едукација на граѓаните за функцијата на апсорпција на јаглерод во блатото, како што е Студенчишкото и функцијата на климатски рефугиум на Охридскиот Регион воопшто; категорично обезбедување поврзаност на живеалиштата до и преку Охридскиот Регион како климатски рефугиум, особено во планинските области, но вклучително и преку урбаните локалитети (кампања за автохтони растенија на балкони, и широко распространето присуство на дрвја и други видови); и инкорпорирање на климатско сметководство во урбанистичкото планирање.</p>

<p>6.3.2 Акциски План на планскиот документ</p>	<p>Табела 18. Акциски план, Фуснота 15. Под инфраструктурни објекти се подразбираат претежно линиски објекти, како на пример патна инфраструктура, железничка пруга, гасовод, далновод, оптички кабел итн., како и комплекси на градби како на пример туристички зони, скијачки центри итн.</p>	<p>Според препораките на Реактивната мисија на УНЕСКО од 2017 г., овие проекти треба да се укинат, што беше и направено. Вакво провлекување на истите во Акцискиот план, па уште во фуснота, е недозволиво.</p>
<p>7.2 Сценарио „без промени“</p>	<p>Доколку не се усвои Планот за управување... како и значајни промени настанати од непознати причини, запуштеност, загрозеност поради изведување на дејствија од воен карактер, климатски промени, пожари, промена на нивото на водите, поплави и настанување на природни катастрофи.</p>	<p>За сите овие (болдирани) непосредни опасности во Планот не се дава никакво решение, значи неговото неимплементирање во ни една мера нема да е пресудно. Доколку овие закани се сметаат за релевантни, тогаш со оваа СОЖС треба да се анализираат, треба да се побара нивна евалуација во Планот за управување, во кој треба да се предложи конкретен систем од мерки за нивно избегнување.</p>
<p>7.3 Алтернативни решенија за инфраструктурни проекти</p>		<p>Во СОЖС се копира изјавата од Планот за управување дека потребата од ваков вид инфраструктурни проекти е неспорна. Ова не е точно во специфичниот контекст на Охридскиот Регион кој е светско наследство. На пример, човечки населби опстојале 7.000 години без гасоводот. Коридорот VIII не мора да поминува низ Светското наследство. Напротив, може да се тврди токму спротивното, т.е. е неспорно дека инфраструктурните проекти мора да се минимизираат за да се зачува ИУВ во регионот.</p>
<p>7.3 Алтернативни решенија за инфраструктурни проекти</p>	<p>(1) Сите активности во просторот треба да се усогласат со насоките на Просторниот план на државата, особено значителните и оние кои се однесуваат на планирањето и изградбата на големите државни инфраструктурни системи (патишта, железници, воздушен сообраќај, телекомуникации).</p>	<p>(1) Кон оваа листа да се додаде и просторниот урбан развој, за што сведочи самиот План и оваа СОЖС, каде што во мапите на зонирање на Охрид и Струга е евидентно масивно зафаќање земјиште на градската периферија со цел урбанизација, во Струга и во рамки на заштитниот појас од 50м.</p>

	<p>(2) Слика 53. Кумулативни влијанија врз ИУВ</p>	<p>(2) Нејасно е како содржината на слика 53 придонесува кон овој документ. Да се појасни односно да се пополни со релевантни податоци за СОЖС.</p>
<p>7.4 Алтернативни приоди за допрецизирање на границите на таканаречената контактна зона</p>		<p>Одредени заклучоци во дискусијата за Контактна зона се проблематични, особено во однос на најсеопфатната алтернатива, т.е. со користење на границите на Прекуграничниот биосферен резерват Охрид-Преспа.</p> <p>1. Се чини дека оваа опција не се преферира со образложение дека се вклучени неколку општини, но локалитетите на Светско наследство во други земји опфаќаат далеку пошироки области и веројатно покомплицирани структури на управување. Несомнено е предност сите општински субјекти кои влијаат на Охридскиот Регион да бидат заеднички вклучени во неговата заштита.</p> <p>2. Во исто време, важноста на големината на Контактна зона од албанска страна не е објаснета. Поради количината на водата на Охридското Езеро што тече од Преспанското Езеро и планината Галичица (50%), нормално е дека Контактната зона би се проширила на македонска страна на Охридскиот Регион.</p> <p>3. Прекуграничниот биосферен резерват во моментот е со непозната цел/намена. Можеби со воспоставувањето на Контактна зона би можело истата да му се даде.</p>
<p>7.4 Алтернативни приоди за допрецизирање на границите на таканаречената контактна зона</p>	<p>(1) Контактната зона ја вклучува непосредната околина на Доброто, за да ги заштити визуриите од и кон локалитетите што поседуваат исклучителни универзални вредности, како и да ги вклучи подрачјата што функционално се поврзани со заштитените области.</p> <p>(2) Дефинирањето на границите на контактната зона ќе се изврши преку широк консултативен процес што ќе ги земе предвид трите алтернативи утврдени со овој нацрт План и ќе ги утврди површината, карактеристиките и намените на користење на земјиштето;</p>	<p>(1) Да се дополни: односно претставуваат дел од еден биосферен регион. Визуриите не се единствена вредност за заштита во Охридско-Преспанскиот Регион, туку предничат и екосистемските и биолошки вредности, како и културното и природното наследство.</p> <p>(2) Да се дефинира кој ќе биде консултиран, дали ќе се оформи некаква комисија, како ќе бидат вклучени експертската и поширока јавност, како и граѓанскиот сектор, во кој временски рок ќе биде постигнато решение и слично.</p>

	(3) Земајќи го во предвид фактот што во јули 2019 година албанскиот дел од Охридското Езеро е запишано во листата на светското наследство на УНЕСКО, за зачувување на интегритетот на Доброто во сите разгледувани алтернативи е земена границата на контактаната зона на албанската страна .	(3) Границите на контактната зона да се исцртаат според потребните површини кои треба да пружат заштита на регионот и кои претставуваат дел од ист геолошки и биолошки регион, односно културен предел. Доколку не соодветствува спојот на македонска со албанска страна, тоа може да биде предмет на корекција и од другата страна. Односно, со други зборови, границите на контактната зона не може да ги диктираат албанските граници.
7.4.1 Алтернатива 1: граница на контактната зона идентична со границата на преодната зона на биосферниот резерват Охрид-Преспа	Дополнително, контактната зона што е утврдена со номинацијата на Доброто од страна на Албанија е помала од преодната зона утврдена со границите на биосферниот резерват Охрид-Преспа.	Ова не може да се земе како аргумент. Аргументацијата треба да е исклучиво заснована на научни факти. Дополнително, контактната зона од албанска страна допира до границата на НП Преспа, што веќе е дел од биосферниот прекуграничен резерват.
7.4.3 Алтернатива 3: Граница на контактната зона помала од контактната зона на биосферниот резерват Охрид-Преспа без да се вклучи Преспанското Езеро	Од аспект на потребната заштита што треба да ја обезбеди контактната зона, овој предлог има поволности бидејќи со вклучувањето на Преспанското Езеро се препознава поврзаноста на ова водно тело со Охридското Езеро.	Ова е препишан пасус од варијанта 2. Во третата варијанта не е вклучено Преспанското Езеро , туку само неговото западно крајбрежје.
8. Веројатни значајни влијанија на планскиот документ врз животната средина	Планот за управување со природно и културно наследство во Охридскиот регион претставува основа ... кои ќе придонесат кон:	Во овие потточки не се опфатени сите . Да се додаде: Имплементација на правната и институционална рамка.
8.1 Влијание врз квалитетот на воздухот	(1) Со имплементација на мерките предвидени во Акцискиот план индиректно ќе се подобри квалитетот на воздухот, здравјето на населението и ќе се ублажат климатските промени. (2) Специфичните значајни влијанија врз квалитетот на воздухот ќе се предвидат за оцената	(1) Нејасно е кои мерки од Планот би ги ублажиле климатските промени. Да се конкретизира. (2) Во СОЖС треба да се пресметаат нивните кумулативни негативни влијанија и да се предложат алтернативни решенија или мерки за

	<p>на влијанија врз животната средина од секоја посебна активност/проект, кои ќе се спроведуваат и секако ќе добијат и соодветен третман со мерки за намалување и елиминирање на истите.</p> <p>(3) За оние проекти за кои веќе се изработени Оцени на влијанија врз животната средина и зададени се мерки за ублажување/намалување, потребно е нивно имплементирање.</p>	<p>ублажување. Поединечни анализи едноставно не се доволни во толку чувствителен регион.</p> <p>(3) При конципирањето на овие мерки треба да се има предвид кумулятивниот ефект од сите инфраструктурни проекти и урбанистичкиот развој воопшто. Исто така овие мерки може да се поништуваат помеѓу себе или негативно да си влијаат. Повторно, поединечен пристап со ОВЖС за секој проект засебно е незадоволителна постапка кога е во прашање Охридскиот Регион.</p>
8.2 Влијанија врз квалитет и квантитет на водите	<p>Зголемено оптоварување на седиментот на канализационите води и инфраструктурата;</p>	<p>Да се дополни: со ефектот од продолжени сушни периоди и климатски промени, ерозија како резултат на опожарување и загуба на шумската маса.</p> <p>Имено, со оваа СОЖС и со Планот за управување на кој се однесува треба да се предвидат сите опасности со кои се соочува Охридскиот Регион.</p>
8.4 Влијание врз пределот	<p>(1) Влијанијата ќе бидат локални, со кратко траење, неповратни, голема магнитуда/интензитет и значајност.</p> <p>(2) За оние проекти за кои веќе се изработени Оцени на влијанија врз животната средина и зададени се мерки за ублажување/намалување, потребно е нивно имплементирање.</p>	<p>(1) Треба да се прецизира. Што е кратко траење? Што е локално?</p> <p>(2) Повторно недостасува кумулативна проценка.</p>
8.5 Влијание врз социо - економската состојба	<p>Сепак, предложените активностите може да предизвика и негативни влијанија од економски аспект, изразени преку дополнителни финансиски трошоци кај населението, изразени преку зголемени давачки во вид на такси/надоместоци, или за имателите на куќи кои се прогласени за светско културно наследство би</p>	<p>Токму напротив, локалното население треба по секоја цена да биде ослободено од такви давачки. Локалното население не смее да го доживува статусот на УНЕСКО како оптоварување, најмалку финансиско. Тоа треба на некој начин да биде привилегија, на пр. во жешките зони може да има пристап со патничко возило само локалното население и сл. Охрид и Охридскиот Регион ќе станат посебни кога ќе престанат да се третираат евтино, кога понудата на недвижен имот ќе се намали (што ќе се случи со ставање на урбанизацијата под контрола и со нула толеранција за нелегално градење), а цената на имотите според пазарните принципи – ќе се</p>

	значело трошоци околу одржување и реставрација.	<p>зголеми, кога се креира побарувачка преку особеноста на местото и локалното население го доживее тоа, активноста ќе се одрази позитивно на локалната економија и на тој начин жителите ќе имаат и поголема мотивација да го чуваат подрачјето.</p> <p>Исто и со куќите кои се светско наследство, државата треба да го надоместува трошокот за реставрација, од друга стана да им обезбеди олеснувања доколку се заинтересирани да водат мал бизнис (доколку куќата ја користат како куќа-музеј, отворена делумно за посетители, снимање на промотивни видеа, филмови и сл. Така, дури и жителите кои може да се почувствуваат дека нешто губат (лесна пристапност до сопствениот дом во летните месеци), ќе добијат нешто повеќе (подобри услови за стопанисување, бесплатни влезници за манифестации и сл.).</p>
8.6 Влијание врз населението и човековото здравје	Регулирањето на нивото на Езерото ќе го реши долгогодишниот проблем кој е детектиран во општина Струга.	Планот не содржи никакви одредби, ниту мерки кои се однесуваат на решавање на проблемот со регулирање на водостојот . Да се појасни на што се мисли со ваквата формулација и како тоа ќе се постигне?
8.6 Влијание врз населението и човековото здравје	При имплементацијата Планот, можно е да се појават значителни влијанија кои би го нарушиле човековото здравје доколку не се предвидат мерки на заштита. Доколку се врши непланско уривање на објектите се очекуваат незначителни директни влијанија врз здравјето на луѓето .	<p>Во двете реченици стои спротивно: „значителни влијанија кои би го нарушиле човековото здравје“ и „незначителни директни влијанија врз здравјето на луѓето“. Како точно треба да гласи точната формулација?</p> <p>Што значи тоа „непланско уривање на објектите“ и кој би го вршел тоа?</p>
8.8 Влијание врз биодиверзитетот (флора и фауна)	<p>Имплементацијата на Планот ќе има позитивни влијанија врз биодиверзитетот преку:</p> <p>(1) ... контролирана урбанизација во согласност со заштитните зони и режими на територијата на доброто...</p> <p>(2) ... допрецизирање на надлежностите помеѓу институциите на централно и на локално ниво, како и други заинтересирани страни за</p>	<p>(1) Што е со мораториум на нови градби до пресметка на капацитетот на издржливост на Охрид, Струга, Езерото и крајбрежните туристички населби и села; што е со капацитетот на колекторскиот систем, водоводот, против-пожарната служба, медицинската служба, снабдувањето со енергија, патната инфраструктура? Зошто да не се препорача подобро искористување на постоечките капацитети наспроти развој, урбанизација, градба?</p> <p>(2) Кој е тој механизам? До сега не постои. Како со оваа СОЖС ќе се надмине овој децениски проблем со управувањето на комплексниот регион?</p>

	<p>решавање на проблемите, создавање на механизам за ефикасна вертикална и хоризонтална координација на институциите во планирањето и спроведувањето на активности.</p> <p>(3) Уривање на објектите во крајбрежниот појас на Охридското Езеро би можело да има негативен ефект особено ако се работи за места кадешто е регистрирано природно наследство кое поседува Исклучителни Универзални Вредности како:...</p>	<p>(3) Во оваа СОЖС каде што се користи постоечкиот инвентар на бесправно изградени објекти може да се даде прецизен одговор дали и колку такви објекти има во овие строго заштитени зони и како тие би биле срушени на начин кој би бил најмалку инвазивен за природата. Вака само се сведува на таксативно набројување.</p>
<p>8.13 Прекугранични влијанија</p>	<p>(1) Сепак, кумулативниот ризик за културното и природното наследство во подрачјето, може да предизвика загриженост кај разни меѓународни партнери, како кај соседните земји и така и кај меѓународните агенции.</p> <p>(2) Ефектите од влијанијата / ризиците врз Езерото може да опфатат нарушување на квалитетот, промени во хидрологијата, загуба на живеалишта и биолошка разновидност итн.</p> <p>(3) Накратко, влијанија (позитивни и негативни) од донесувањето на предложениот План за управување не е веројатно дека ќе имаат некои значајни прекугранични влијанија.</p>	<p>(1) Оваа констатација не соодветствува со генералната оценка за кумулативните влијанија на инфраструктурните проекти, што беше проценето дека не е значително. Доколку тоа е така, врз основа на што се очекува загриженост кај меѓународните партнери, агенции и соседните земји?</p> <p>(2) Да се дополни и гласи: Ефектите од влијанијата / ризиците врз Езерото може да опфатат нарушување на квалитетот, промени во хидрологијата, загуба на живеалишта и биолошка разновидност, загадување, промена и загуба на квалитетот на пејзажот / визурите поради урбанизација и големи инфраструктурни проекти итн.</p> <p>(3) Врз основа на што е донесен ваков заклучок?</p>
<p>9. Мерки и препораки за заштита, намалување и</p>	<p>Дел од нив имаат регулаторен карактер, а дел претставуваат реализација на конкретни</p>	<p>Тоа значи дека во СОЖС не е проценето влијанието на конкретни проекти. Кумулативните влијанија, како што е експлицитно наведено во</p>

<p>неутрализирање на негативните влијанија</p>	<p>проекти, за кои дополнително ќе се води постапка за подетална оцена на влијанијата врз животната средина.</p>	<p>извештајот на Реактивната мисија се однесуваат на сите проекти. Како може да се смета дека во СОЖС е спроведена кулуративна проценка на влијанијата доколку конкретни проекти од Акцискиот план не биле предмет на анализа?</p>
<p>9. Мерки и препораки за заштита, намалување и неутрализирање на негативните влијанија</p>		<p>Мерките и препораките се премногу општи и во најголем дел се фокусирани на неутрализација на негативни влијанија од отстранување на бесправно изградените објекти, и делумно на градежната фаза од инфраструктурните проекти – и двете од краткорочен карактер. Безмалку, вака строчени, тие би можеле да бидат дел од која било СОЖС, а не од СОЖС која треба да ги оствари важните цели на оваа СОЖС. Тие не кореспондираат со сеопфатната слика на континуирана и планирана урбанизација, не само на инфраструктурата туку многу други погореспоменати планови и е нејасно како овие мерки и препораки воопшто би помогнале за намалување на штетните влијанија од спроведување на Планот кој има долгорочен карактер.</p>
<p>9. Мерки и препораки за заштита, намалување и неутрализирање на негативните влијанија</p>	<p>Од напоменатите влијанија кои опфаќаат градежни активности генерално, со добра проектантска пракса и организирање на градилиштата може да се минимизираат голем дел од влијанијата што се идентификувани за фазата на градбата.</p>	<p>Да се дадат конкретни препораки што се подразбира под добра пракса и организација, особено кај инфраструктурни објекти во чувствителни зони, непосредно до езерото итн.</p>
<p>9.2 Мерки за заштита, намалување и ублажување на негативното влијание врз квалитетот на водите</p>	<p>(1) При спроведување на било која од активностите од Планот, постоечките природни канализации и водотеците на водата или во близина на локацијата не треба да бидат ограничени. Оваа препорака особено се однесува за Охридското Езеро.</p> <p>(2) Конкретните мерки за ублажување на влијанијата врз водите, ќе се дефинираат во студиите/елаборатите за влијанијата врз животната средина за секој објект поединечно.</p>	<p>(1) Вака формулирано остава можност за поголемо загадување, доколку градежните работи се одвиваат до природен водотек, што ќе овозможи измивање на загадувачки материи, горива, масла и отпад во Езерото, а постои опасност од измена на нивните природни патеки и конфигурацијата на теренот. Сите мерки и препораки на оваа СОЖС треба да се темелно поткрепени со аргументи и детално елаборирани. Општи дефиниции и совети во еден толку значаен документ немаат во суштина никакво значење во пракса.</p> <p>(2) Според препораките на УНЕСКО, неопходно е утврдување на кумулативното влијание.</p>

<p>9.3 Мерки за заштита, намалување и ублажување на негативното влијание врз почвата</p>	<p>(1) Во време на градежните активности потребно е контролирано и внимателно отстранување на површинскиот слој од почвата, да не се вршат поголеми ископи од планираните, како и вишокот на земја да се искористи или да се врати и натапка. Градежниот шут треба да се одлага на привремени депонии предвидени за таа намена кои после треба да се дислоцираат</p> <p>(2) Пред да се започне со акцијата предвидена во Планот, потребно е да се изработи посебен елаборат за начинот на отстранување на постојната градба, во кој ќе бидат дадени решенија за третманот на градежниот шут создаден од отстранувањето на порано изградената градба.</p>	<p>(1) Ова е мошне опасна формулација. Доколку не може да биде дислоциран веднаш, и мора да се предвидат вакви привремени депонии, во оваа СОЖС треба да се дадат конкретни насоки како тие да се формираат, како да се заштити теренот и околината, на кои локации би имало најмало можно негативно влијание врз животната средина и слично. Сето ова е можно реално да се сработи, бидејќи општините располагаат со инвентар на дивоградби, што значи дека нивната локација е позната, а со тоа може да се предвидат патишта за движење на механизација, локација на привремени депонии, сместување на работници и потребен материјал итн.</p> <p>(2) Се претпоставува дека општините веќе користат соодветен режим на постапување во случаи на отстранување на градби кој е дефиниран според неговото влијание врз животната средина. Ваквите дополнителни барања за елаборат за секоја поединечна градба се многу повеќе бирократско оптоварување на процесот на отстранување на градбите што значи негово одолговлекување. Најпосле, тој процес веќе е отпочнат, а во голем број случаи сопствениците побарале сами да ги отстранат нелегалните градби. Доколку навистина се смета дека постоечката регулатива е недоволна, тогаш доволно ќе биде донесување на општ правилник за постапување со сите градби.</p>
<p>9.4 Мерки за заштита, намалување и ублажување на негативното влијание врз пределот</p>	<p>Конкретните мерки за ублажување на влијанијата врз пределот, ќе се дефинираат во оцените на влијанијата врз животната средина за секој објект поединечно.</p>	<p>Во Планот за управување не се спомнува изработка на поединечни проценки. Каде и како ќе биде тоа регулирано? Во оваа СОЖС може и треба да се дадат конкретни предлози, во смисла отстранување на секаква трага од градилиштето и бесправниот објект, задолжително чистење и одложување на секаков акумулиран смет, зазеленување, пошумување и слично во соработка со надлежните институции (НП Галичица, Македонски шуми..), потоа, доколку станува збор за бесправно изграден објект или негов дел во урбана средина, а со негово отстранување се оштетат соседните објекти, да се предвиди нивна задолжителна санација во соработка со Заводот за заштита на спомениците и Музеј – Охрид во најкус рок, кој исто може да се дефинира со оваа СОЖС.</p>
<p>9.5 Мерки за заштита, намалување и ублажување на</p>	<p>(1) Со цел ублажување на влијанијата врз социо-економските аспекти се предлага:</p>	<p>(1) Дополна: Разумен надомест на сопствениците при експропријација на земјиште во процесот на заштита и ревитализација на Студенчишко Блато.</p>

<p>негативното влијание врз социо-економските карактеристики</p>	<p>(2) Обезбедување поддршка (просторна, техничка, финансиска и др.) на локалното население за отпочнување нови бизниси или примена на агроеколошки мерки во земјоделието;</p>	<p>(2) Да се дополни со субвенционирање и олеснето кредитирање за имателите на заштитени објекти во насока на нивна санација според современите конзерваторско/реставраторски постапки, наспроти рушење и реконструкција на објектите, особено чести кај станбената градска и рурална архитектура.</p>
<p>9.8 Мерки за заштита, намалување и ублажување на негативното влијание врз биодиверзитетот (флора и фауна)</p>	<ul style="list-style-type: none"> Изведувачот треба да подготви План за управување со биолошката разновидност при активностите на проектот кои би се одвивале во крајбрежјето каде се и локалитетите ИУВ 	<p>Зошто во Акцискиот план не се вклучува реализацијата на овој План? Кој го регулира неговото спроведување?</p>
<p>9.8 Мерки за заштита, намалување и ублажување на негативното влијание врз биодиверзитетот (флора и фауна)</p>	<p>Конкретните мерки за ублажување на влијанијата врз биодиверзитетот, ќе се дефинираат во студиите/елаборатите за влијанијата врз животната средина за секој објект поединечно.</p>	<p>Во Планот за управување не се спомнува изработка на поединечни проценки. Каде и како ќе биде тоа регулирано?</p>
<p>9.9 Мерки за заштита, намалување и ублажување на негативното влијание на планскиот документ од управувањето со отпадот</p>	<p>Изведувачот на градежните работи е потребно да подготви Програма за управување со отпад за градежната фаза.</p>	<p>Зошто не се изработи една генерална програма, наместо тоа да се препушта на секој поединечен изведувач што носи ризик од несинхронизираност, а освен тоа е дополнително финансиско оптоварување.</p>
<p>9.9 Мерки за заштита, намалување и ублажување на негативното влијание на планскиот документ од управувањето со отпадот</p>	<ul style="list-style-type: none"> Инертен отпад/градежен шут да се депонира на депонијата Мауцкер, или друга локација за одлагање на градежен шут предложена од општината. 	<p>Во извештајот за напредок на државата-членка од ноември 2018 г. државата се пофали токму со затворањето на депонијата Мауцкер. Тоа беше направено токму во согласност со препораките на УНЕСКО за чистење на дивите депонии, а едно од клучните прашања беше воспоставување контрола за истата да не се возобнови. Несфатливо е во СОЖС да се предлага токму обратниот процес. Да се отфрли.</p>
<p>9.12 Мерки за заштита, намалување и ублажување на влијание од од несреќи и хаварији</p>		<p>Да се дополни. Мерки за контрола се и: контрола на урбанизацијата, намалување на проектираната густина на градба, обезбедување проточност и пристапност во сообраќајот, односно контрола на паркирањето и запирањето, воведување јавен</p>

		превоз и негово субвенционирање и многу многу други.
10. План за мониторинг врз животната средина		Индикаторите дадени во СОЖС за мониторинг се генерално добро осмислени и претставуваат значителна надградба на оние од Акцискиот план . Оттука, заедно со реалните цели, тие треба да се искористат за да се укаже на успехот на мерките на Акцискиот план .
10. План за мониторинг врз животната средина	- да се потврди дека со примена на мерките за ублажување се зголемуваат придобивките во однос на заштитата на животната средина;	Податоците за состојбата на медиумите на животната средина со кои се служи изработувачот на овој документ се стари 30 години и како такви не ја одразуваат „тековната состојба“. Доколку СОЖС не се ажурира со најновите достапни податоци, оцената не може да се смета за точна (бидејќи се заснова на застарени податоци), а следствено и заклучоците што произлегуваат од таа проценка.
Табела за мониторинг (нема број) Цел: Подобрување на квалитетот на живеењето и зголемување на животниот стандард Мониторинг: Изработени сообраќајни планови во Охрид и Струга и негово спроведување	Индикатори (1) Број на: реализирани обуки, едукации, тренинзи, работилници, медиумски кампањи, печатени материјали (2) Изработени сообраќајни планови во Охрид и Струга и негово спроведување	(1) Само бројот на активности сам по себе не е индикатор за нивната успешност . Потребно е и периодично анкетирање на целни групи со цел следење на нивото на едуцираност и потребата од интензивирање или не на соодветни кампањи. Конкретно во Охридскиот Регион, потребно е воведување на едукација за животната средина и културното наследство уште од основно образование. (2) Да се дополни со: План за еколошки јавен превоз, ограничување на сопствен превоз и паркирање, особено во ек на туристичка сезона.
Табела за мониторинг (нема број) Цел: Подобрување на квалитетот на живеењето и зголемување на животниот стандард	Индикатори (1) Ниво на јавна свест и ставови на населението во врска со УНЕСКО статусот на подрачјето (2) Број на изработени плански документи за одржливо Користење на природните ресурси,	(1) Да се наведе индикатор , како ќе се утврди нивото на јавна свест. Потребно е да се воведат индикатори посебно за културното, посебно за природното наследство. За културното наследство, на пр. испитување на јавното мислење, нелегално градење, учество на јавни расправи за проекти итн. За мерење на нивото на свеста за природното наследство, на пр. испитување на јавното мислење, тренд на диви депонии, тренд на нелегално градење и узурпација на крајбрежјето, криволов, учество на јавни расправи за проекти, трибини итн. (2) Кој ќе биде механизмот на контрола на пониско ниво , односно што ако овие планови во реалност не се почитуваат и спроведуваат? Како

	<p>одржлив туризам итн.</p> <p>(3) Број на поднесени жалби од страна на населението како резултат од нарушена здравствена состојба и нарушен квалитет на животната средина</p>	<p>тоа ќе се одрази врз планот и кои мерки ќе се или би биле предвидени?</p> <p>(3) Ова не може да се смета за соодветен индикатор со оглед на тоа што граѓанската партиципација на локално ниво е исклучително ниска. Овој индикатор да се замени со број на евидентирани случаи на нарушено здравје како резултат на нарушени медиуми на животната средина.</p>
<p>Табела за мониторинг (нема број)</p> <p>Цел: Подобрување на квалитетот на живеењето и зголемување на животниот стандард</p>		<p>Листата на индикатори да се дополни со:</p> <p>1. Тренд на изменети и примена на одржливи практики во туризмот (на пр. измена на туристичката понуда на хотелите, агенциите и водичите во насока на немасовен туризам; употреба на брендот на УНЕСКО и ИУВ во туристичката понуда; акцентирање на еколошката вредност и заштитата на интегритетот на природното наследство во туристичката понуда; остварени соработки со туроператори специјализирани за екотуризам; примена на одржливи практики во работењето – исфрлање на пластика за еднократна употреба, воведување безфосфатни детергенти и с-ва за чистење и сл.)</p> <p>2. Тренд на намалување на емисијата на стакленички гасови (на пр. зголемен јавен превоз, регулиран сообраќај во подрачја со повисок степен на заштита како што е НП Галичица; воведување на пловни објекти на соларен погон; замена на пловила со мотори со внатрешно согорување со обновливи извори, итн.)</p> <p>3. Број на затворени/исчистени диви депонии, број на повторно депонирање отпад на истите локации, број на новорегистрирани диви депонии.</p> <p>4. Број на отстранети бесправно изградни објекти во однос на број на издадени правосилни решенија за отстранување.</p>
<p>Табела за мониторинг (нема број)</p> <p>Цел: Заштита на биолошка и пределска разновидност</p>	<p>Индикатори:</p> <p>(1) Тренд на зајакнати институционални и технички капацитети на државно и локално ниво за работа од областа</p> <p>(2) Воспоставено одржливо земјоделство</p> <p>(3) Воспоставено одржливо рибарство</p>	<p>(1) Индикаторот е премногу општо определен, да се наведе кои показатели ќе бидат мерени.</p> <p>(2) (3) Индикаторот е премногу општо определен, да се наведе кои показатели ќе бидат мерени. Со оглед дека овој План се носи за 10 години, дали се очекува дека во тој период ќе биде во целост остварено одржливо земјоделство и одржливо рибарство? Доколку не, тогаш индикаторот треба да се измени во: „степен на воспоставено одржливо...“</p>

	<p>(4) Број на срушени бесправни и/или несоодветни градби во крајбрежјето и заштитени зони на НП Галичица</p> <p>(5) Број на утврдени казни за непочитување на пловни патишта и места за паркирање на пловни објекти во заштитни зони на извори</p> <p>(6) Реставриран колекторски ситем</p> <p>(7) Број на изработени оценки на влијание врз животната средина од бесправно изградени објекти</p>	<p>(4) Да се измени и гласи: Број на издадени правосилни решенија и број на срушени бесправни и/или несоодветни градби во крајбрежјето и заштитени зони на НП Галичица за отстранување. (Тоа ќе помогне да се утврди ефикасноста на спроведување на мерката за отстранување на бесправно изградените градби.)</p> <p>(5) Да се измени и гласи: Број на изречени и реализирани казни за непочитување на пловни патишта и места за паркирање на пловни објекти во заштитни зони на извори</p> <p>(6) Да се дополни и гласи: Реставриран колекторски ситем, дограден и соодветно димензиониран</p> <p>(7) Би сакале да ја изразиме нашата загриженост околу оцените за влијанието врз животната средина и елаборатите. Имено, ваквите во голем дел, а особено за урбанистички проектни документи се изработуваат од нестручни (иако лиценцирани) лица, односно правни субјекти, што резултира во исклучително лош квалитет на документација што може да води до далекусежни негативни последици по регионот. Имено, по пат на непрофесионална СОЖС дадено е зелено светло за ТР Зона Љубаништа, план кој подоцна беше отфрлен поради можните непоправливи штети. Понатаму, елаборат со кој се проценило дека зголемувањето на капацитетот на угостителскиот објект во изворите Св. Наум за стотици места со навлегување во водната површина, нема да има значителни негативни влијанија врз екосистемот и живеалиштата.</p> <p>Дополнително, во 2018 г. се разгледуваше СОЖС со која се одобри цел туристички комплекс од 40 хектари во Горица без притоа да има каков било увид во проектна документација и планираната урбанизација, со која, меѓу другото, се предвидувала и изградба на пристаниште во непосредна близина на Студенчишко Блато. Имено СОЖС/ОВЖС за секој од одобрените хотели во најурбанизираниот источен брег на езерото се со истиот, крајно незадоволителен квалитет кои не ја вршат својата цел туку де факто претставуваат бланко карта за градежните бизниси. Овој проблем мора сериозно да се адресира со овој стратешки документ – Планот за</p>
--	--	--

		<p>управување, во спротивно со допуштањето на непрофесионални СОЖС и елаборати, непланското градење и уништувањето на Охридскиот Регион несметано ќе продолжи.</p> <p>Во поткрепа на ова се зборува и во Третиот извештај (2019 г.) за напредокот на Македонија во областа на животната средина објавен од Економската комисија за Европа во рамки на Обединетите Нации каде се нагласува дека квалитетот на изработените СОЖС е проблематичен. Нема редовни обуки ниту градење на капацитетите за изработка на СОЖС на национално или локално ниво.</p> <p>Бараме во СОЖС соодветно да се адаптираат мониторингот и индикаторите со цел да може да се врши специјална контрола на квалитетот на документите кои се однесуваат на евалуација на влијанијата врз животната средина, сè додека не се воспостави поригорозна регулатива во овој сегмент.</p>
<p>Табела за мониторинг (нема број)</p> <p>Цел: Заштита на биолошка и пределска разновидност</p>		<p>Листата на индикатори да се дополни со:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основано тело за управување со Рамсарското место Охридско Езеро 2. Број на поднесени претставки и интервенции по основ прекршување на Законот за Охридско Езеро и број на изречени казни 3. Број на нови бесправно изградени објекти од донесување на Планот за управување за Охридскиот Регион 4. Број на пријавени и број на процесирани случаи на узурпација на крајбрежјето (тампонирање, опожарување, исфрлање отпад, ископување, уништување на трската итн.) <p>Листата на мониторинг да се дополни со:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Посебно следење на состојбата на изворите на Св. Наум и околното подрачје (комплекс Св. Наум). 2. Воведување citizen science за собирањето на податоци за видовите од страна на граѓаните. Ваквата метода би можела многу да придонесе за научни и други истражувања, а има и големи придобивки во однос на унапредување на знаењето и јакнење на свеста кај граѓаните и посетителите за вредноста на природното наследство. Истиот метод може да се користи и за алармирање во случаи на уништување, загадување итн.
<p>Зачувување на педолошките карактеристики</p>	<p>(1) Следење на реконструиран колекторски систем (км.), (со честота на следење еднаш годишно)</p>	<p>1. Минимум два пати годишно, поради пиковите на користење во туристичката сезона</p>

<p>Табела за мониторинг (нема број)</p> <p>Цел: Заштита на квалитетот на површинските и подземните води</p>	<p>Индикатори:</p> <p>(1) Реставриран колекторски систем</p> <p>(2) Изградени на мали пречистителни станици, за потребите на селата и населбите, кои не се вклучени во колекторскиот систем</p> <p>(3) Регулиран испуст на вода од Охридско Езеро</p> <p>(4) Стабилизиран водостој на Охридско Езеро</p>	<p>(1) Со оглед дека Планот се донесува на секои 10 години, а реставрацијата на колекторот е со рок за исполнување до 2030 г., потребно е да се одреди поконкретен индикатор за тоа како ќе се процени напредокот во исполнувањето на оваа задача.</p> <p>(2) Да се дополни: Изградба на мали пречистителни станици, за потребите на селата и населбите, кои не се вклучени во колекторскиот систем и реконструкција и редовна контрола на постоечките пречистителни станици.</p> <p>Напомена: Имено некои од нив веќе долго време не работат, а и тие што работат се несоодветни, недоволно ја прочистуваат водата, така што вода која е директен загадувач на водите на езерото се исфрла во него (најеклатантен пример е во Св. Наум)</p> <p>(3) (4) Која е временската рамка во која би се очекувало исполнување на овој индикатор со оглед дека Планот е со важност до 2028 г. Очекувањето е дека водостојот треба да биде регулиран што поскоро.</p>
<p>Табела за мониторинг (нема број)</p> <p>Цел: Заштита на културно наследство</p>	<p>Изменувањето и дополнување на Просторниот план за Охридско-Преспанскиот регион</p>	<p>Листата на индикатори за се дополни со:</p> <p>1. Приклучување на сите населени места околу езерото кон колекторскиот систем</p>
<p>Табела за мониторинг (нема број)</p> <p>Цел: Минимизирање на отпадот, третман и соодветно депонирање</p>		<p>Листата на мониторинг да се дополни со:</p> <p>1. Чистење на дивите депонии</p> <p>Листата на индикатори да се дополни со:</p> <p>1. Број на затворени/исчистени диви депонии, какао и број на повторно депонирање отпад на истите локации, број на новорегистрирани диви депонии.</p>
<p>Табела за мониторинг (нема број)</p> <p>Цел: Заштита на културно наследство</p>	<p>Индикатори:</p> <p>(1) Тренд на издадени Мислење од страна на Советот за Проекти за инфраструктура и други плански документи за развивање на инфраструктурните проекти</p>	<p>(1) Потребно е индикаторот да се ревидира. Имено, сите проекти треба да поминат на разгледување кај Советот, така што издаденото мислење не е индикатор за успешност, бидејќи тоа може да биде позитивно или негативно.</p>

	(2) Број на спроеведување на обуки, настани и работилници за подигнување на јавната свест кај населението	(2) Сметаме дека ова не е доволен индикатор за проценка на ефикасноста на едукативните мерки. Потребно е да се воведат и други (на пр. испитување на јавното мислење, нелегално градење, учество на јавни расправи за проекти итн.) Потребно е да се воведат и соодветен индикатор за мерење на свеста за природното наследство (на пр. испитување на јавното мислење, тренд на диви депонии, тренд на нелегално градење и узурпација на крајбрежјето, криволов, учество на јавни расправи за проекти, трибини итн.)
Табела за мониторинг (нема број)	Извори на верификација / Надлежен орган	За повеќето цели, во ИЗВОРИ НА ВЕРИФИКАЦИЈА / НАДЛЕЖЕН ОРГАН недостасуваат соодветните инспекторати.